

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.
Budapest, V. Váczi körút 28

hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 ft —
Félévre 4 * —
Negyedévre 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

A tartózkodók. Irta: ilj. dr. Neumann Sándor. — Csáky Albin gróf a receptióról. — Képviselőjelöltek nyilatkozatai. — A vidék és a receptió. — A választás utánra. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Melléklet: Reflexiók. Dr. Klein Gyula ó-budai főrabbitól. — A körlevél. — Vidéki tárczalevél. Dr. Klein Mór, nagybecskereki főrabbitól Praecedensek — Megjegyzések egy »tudományos« kritikára. Dr. Schreiner Mártontól Magyar zsidó családok. Irta: Dr. Lázár Béla. Felfedezett szív. A uerbach Bernát beszélje.

Naptár:

Vasárnap (1892. január hó 24-ike) 5652 Tévész hó (29 napos) 24-ike. Hétfő 25-ike. Kedd 26-ika. Szerda 27-ike. Csütörtök 28-ika. Péntek 29-ike.

Szombat **Sevat** hó (29 napos) 1-je. **Rós-Chódes**. Hetiszidra: **Voéro** — Haftorah: Jezsaiás 66. fej.

A tartózkodók.

A zsidó hitfelekezeti receptiója kérdésének felvetése következtében a különböző pártokhoz tartozó képviselőjelöltek nyilatkoztak a jogegyenlőség és liberalismus ezen kérdésében.

Mielőtt ezen nyilatkozatok egynémelyikéhez szerény megjegyzéseinket fűznénk, talán nem lesz felesleges előrebocsátanunk, hogy a magunk részéről a lehető legnagyobb ildomtalanásnak tartjuk a jelöltre bármiféle pressiót gyakorolni, akár ezen kérdés, akár más politikai kérdés tekintetében.

Mert hisz nagyon jól tudjuk, hogy a receptió kérdése hitsorsosaink körében felvetve volt, még mielőtt a képviselőház időelőtti felozlatására gondolni lehetett.

Nem akarnók ugyanis, ha azt hinnék, hogy a mi csak időben való véletlen találkozás, úgy értelmeztetnék, mintha az taktika volna részünkről. Nem akarnók. És pedig nem azért, mintha nem állana teljes jogunkban ily taktikával élni, hanem mivel a jogegyenlőség és liberalismus követelményeként jelentkező receptió szent ügyét nem akarjuk compromittálni ily taktikus fogásokkal.

A jogegyenlőség magasztos eszméje nem

szorulhat ily kicsinyes taktikai eszközökre, és ha reá szorul, akkor az veszve van amugy is.

Nem egy kedvező percztől, nem egy ügyesebben vagy kevésbbé ügyesen kiszemelt időponttól várjuk mi a zsidó hitfelekezet egyenjogusítását, hanem várjuk azt a történelmi igazságtól, a nemzet lelkiismeretétől, mely nem zárkozhatik el az elől, hogy demokratikus népképviselői alkotmány alapján felépített államközösség nem teheti függővé polgárai jogának körét attól, hogy mily felekezethez tartozik, és az egy igaz Istent mily szertartással imádja.

Kétségtelen tehát, hogy bármely egyes választónak épúgy, mint valamely érdekközösségben álló választócsoporthoz jogában áll megtudni, hogy a jelölt, ki bizalmát kéri, bizonyos meghatározott kérdéstről mint vélekedik. Hisz a programbeszéd nem más, mint a választók tájékoztatója, hogy minő nézeteket vall a jelölt. Ha már most egyik vagy másik kérdéstről nem nyilatkozott a jelölt, kétségtelen jogában áll választónak megkérdezni tőle, hogy ez a jelölt, más kérdésben mi a nézete, amint hogy a nyílt kérdésre a választ alig lehet meglagadni.

Hisz látjuk, hogy például a Lajthán túl a jelölthöz ugyszólva minden érdekesoporthoz

déseket intéz anélkül, hogy ezen megütközött volna bárki is

Nem értjük ezekhez képest, ha egy felsővidéki képviselőjelölt, kihez mint a liberalizmus egyik zászlóvivőjéhez szoktunk feltekinteni, megütközik azon, hogy ha a *liberalis párthoz* tartozó zsidó felekezeti választói akarják tudni, hogy a liberalizmus ezen alapvető kérdésében jelöltjük miként vélekedik, ha akarják tudni, valljon a liberalizmus csak üres jelszó-e, avagy a szavak mögött ott van-e a komoly elhatározás az ige megvalósítására.

És nem tartjuk a liberalis körök előtt oly sympathikus jelölthöz méltónak, hogy ő, ki, mint beszámoló és illetőleg programbeszédje mutatja, minden politikai, még oly jelentéktelen kérdésben teljesen tájékozottnak mutatkozik, a vallási jogegyenlőség ezen eminens fontosságú és a valódi szabadelvűség ABC-jét képező kérdés tekintetében magát nem tájékozottnak vallja, azt állítván, hogy a kérdést nem ismeri.

Pedig hát annyira csak ismerhetné a kérdést, hogy tudnia kellene, miszerint az, ki liberalis alapon áll, a polgári és felekezeti jogok teljes egyenlőségét meg nem tagadhatja, és e jogok gyakorlását attól, hogy az illető polgárok minő vallásfelekezethez tartoznak, függővé nem teheti. És mert mi az illető férfiut szabadelvűnek tartottuk mindenha, kétszeresen sajnáljuk eme magatartását, mely semmi esetre sem felel meg a helyzet követelményeinek, a választó polgárok elvitázhatlan jogának és a szabadelvűség azon kívánalmának, vallani mindenkor és mindenha.

Nyilatkozott egy államtitkár is rokonszenves szavakban, a liberalizmus elveinek teljesen megfelelőleg!*) De hát e nyilatkozat is körül van sánczolva az időszerűség, vagy jobban mondva az állítólagos »időszerűtlenség« esetleg nagyon magasra emelhető korlátaival.

Mér pedig a valódi szabadelvűség szempontjából a liberalizmus bármely jogos követelményét »időszerűtlenség« mondani nem lehet, nem szabad!

*) Az igen tisztelt cikkiró urnak még nem volt tudomása a vallás- és közoktatásügyi miniszter temesvári nyilatkozatáról.

A szerk.

Mert ha igazán követelménye valami a szabadelvűségnek, akkor, legalább alkotmányos államban, annak, a ki a magát szabadelvűnek valló párt egyik coripheusa, legfeljebb sajnálkozni lehet a felett, hogy a liberalizmus alapzatában, melyre egész alkotmányunk felépült, egy ilyen sarkkő, mint a minő a felekezeti jogegyenlőség — még beépítve nincs.

De időszerűtlenségnek mondani azt, ha az ember élenyt keres, hogy lélegzetet vehessen, a virág napvilágot és meleget, hogy nőhessen, nem lehet.

Nyilatkozott, vagy jobban mondva, nem nyilatkozott egy miniszter is! Elkisérve egy jelöltet választókerületébe, megnyilatkozott ő is!

A szóban forgó jelölt a zsidó hitfelekezet receptiója kérdésében is nyilatkozott és azt mint a liberalizmus követelményét pártolni ígerte, mely nyilatkozatával nagy hatást szült.

Ez indíthatta a miniszter urat arra, hogy ő is nyilatkozzék a jogegyenlőségről!

A liberalizmus valóságos dithyrambjaként hangzott az, a mit a jogegyenlőségről mondott!

De midőn azt várta volna a hallgató, hogy le fogja vonni ezen oly nagy pathossal hirdett jogegyenlőség elveinek követelményeit a jelenben fennforgó és a napi sajtót is oly élenken foglalkoztató kérdésre, vagy a jövőben alkotandó intézményekre: egyszerre egy meglepő fordulattal begombolódott és, nem tudjuk, azért-e, hogy meg ne értessék, vagy azért-e, hogy megértsék, az általa hirdetett elveket, retrospectio irányban alkalmazva, kimutatta, a mit hisz mindenki tud, hogy ezen liberalizmusnak köszönhető, miszerint (Parturiunt montes) . . . rendi képviselő már nincs.

Valóban, azon miniszter, kit a liberalizmus dicsfénye már évtizedek óta körülsugároz, nagy szolgálatot tehetett volna a szabadelvűségnek, ha elveinek alkalmazását és az alkotmány igazságszolgáltatását a vallásos jogegyenlőség terén is érintette volna és ha megmondotta volna, hogy jogegyenlőségről addig szó sem lehet valamely államban, míg az a hitfelekezetekkel szemben is nem alkalmaztatik.

Ha ehhez hozzávetjük még azt is, hogy a kormánypárt közlönyében az ismeretes G. Ö.

jel alatt cikk látott napvilágot, melyben a sorok közt elrejtve fenyegetés volt olvasható az irányban, hogy még jöhet reátok zsidókra oly idő is, midőn nem jogegyenlőséget, hanem oltalmat fogtok kérni — kétségbe kellene esnünk a jövő felett, ha nem történtek volna oly fényes nyilatkozatok is minden párt részéről, melyekben megnyugvást találunk az iránt, hogy az öntudatra ébredt zsidó hitfelekezet jogos követelménye — azon kérdés, mely a magyarhoni Izraelt épügy felvillanyozta, mint a nem-zsidó felekezetű, igazán szabadelvű köröket, teljesedésbe menend.

Hallottunk azonban kormánypárti és ellenzéki, hallottunk katolikus és protestáns, hallottunk végre polgári és főuri jelöltek sorából oly nyilatkozatokat, melyek biztosítanak bennünket az iránt, hogy a szabadelvűség zászlaját nem fogják elejteni azért, »mert hisz csak zsidókról van szó«, és hallottunk különösen egy elhunyt nagynevű jelesünk fia ajkairól elhangzani oly szavakat, melyek büszkeséggel töltönek el mindenkit, ki szabadelvű alapon áll, és melyek tekintetéhez csak azt kívánhatjuk, hogy azok minél szélesebb körök meggyőzésében verjenek gyökeret — mert hazánk csak akkor virágozhatik fel, ha minden intézményét valódi liberális szellem lengi át.

Ifj. Dr. Neumann Sándor.

Csáky Albin gróf a receptióról.

„Váratlanul jön a jó.“ Az ókori bölcs e mondását teljesedni láttuk most is, midőn egész váratlanul, sőt azok után, miket a kormány és tagjai részéről ez irányban terjesztettek, minden várakozás ellenére, Csáky Albin gróf, kormányunknak e kimagasló tagja és, minthogy vallásfelekezetünk egyenjogúsításáról van szó, a szakminiszter határozott nyilatkozatot tett a receptióról, még pedig kedvező értelemben. Az elismerésnek meleg szavai mellett kijelentette, hogy a zsidók részvételük a receptióra, melyet ő ugyan egyelőre formáságnak tart, de a melynek számára az ő részéről a támogatást megígérte, mert a receptióra irányult törekvést, kell hogy támogassa minden szabadelvű hazafi. Csáky grófnak e felcsemelő nyilatkozata fordulópontot képez mozgá-

munkában, fordulópontot igaz ügyünk határozott javára, és a temesvári izr. hitközségnek Csáky grófnál tisztelgett küldöttsége érdemet szerzett magának, hogy ő excellenciájának a nyilatkozat megtételére alkalmat szolgáltatott. A skrupulusok, melyek eddig a zsidóság egy részét a mozgalomban való részvételtől, és számos kormánypárti jelöltet a nyilatkozástól visszatartottak, a vallás- és közoktatásügyi miniszter temesvári kijelentése után egyszerűen nem léteznek többé. Hitrokonaink, kik a mozgalomtól távol maradtak, mert félték, hogy az a kormánynak kellemetlen, be fogják látni, hogy aggodalmuk akkor, mikor a kultuszminiszter igaz rokonszenvvel nyilatkozik róla, legalább is erős tülhajtása a kormánypártiságnak. E hitrokonaink csak nem akarnak kormánypártiakká lenni magánál a kormánynál. De a kormánypárti jelöltek is a miniszter szavai után, már mint szabadelvű hazafiak is, kell, hogy az ügyet magukévé tegyék, hogy ezt ki is jelentsék. Egyik nagy eredménye ez Csáky gróf nyilatkozatának, melyet igaz örömmel üdvözlünk és a melyért köszönetet mondunk neki bajtársaink, elbarátaink nevében. Sz.

Temesvárról vett tudósításunk így hangzik:

Csáky Albin gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszter urnál, (ki itt tartózkodása alatt Dessenffy püspök vendége) a temesvári izraelita hitközségek buziasági Eisenstädter Ignác, kerületi elnök vezetése alatt január hó 21-ikén délután fél 1 órakor tisztelegtek. A küldöttség Eisenstädteren és dr. Löwy Mór belvárosi főrabbin, a küldöttség szónokán kívül, a következő tagokból állott: Deutsch Bernát elnök, Bachruch, Klein, mint a temesvár-gyárvárosi status-quo hitközség képviselői; Derera Israel, a sefard imaegyesület elnöke, és a belvárosi izr. hitközségnek következő előjárósági tagjai: Abelsberg Leo, Brück Simon, Klein Gerson, Kohn Sándor, dr. Szidon Miksa, Weisz Hermann, Weisz Hugó és Waldmann Sámuel urak és Kümmelheim Ármin hitk. jegyző. Dr. Löwy főrabbi a következő, szép magyarsággal mondott beszédet intézte ő nagyméltóságához:

Nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi Minister Ur!
Kegyelmes Uram!

A temesvári izraelita hitközségek nevében van szereucsénk Nagyméltóságodat tiszteletteljesen üdvözölni városunk ünnepelt magas vendégeül. Örömmel, büszkeséggel és fenszárnyaló reménnyel kísérjük mi is Excellentiádnak városunk nagyszámu és nagyfontosságú kulturális intézeteinek fejlesztése, emelése, gyarapítása és kiépítése körüli meleg érdeklődését, kegyes fáradozását,

buzgó és buzdító tevékenységét, — mély hálánkkal adózva Excellentiádnak úgy ezért, mint általában nagy magyar hazánk vallás- és közoktatás ügyeinek bölcs és igazságos kormányzata körüli fényes érdemeiért, áldásos működéséért (Lelkes éljenzés). De nem mulaszthatjuk el ma, úgy hisszük, Excellentiádnak kegyes engedelmével kifejezést adni azon bátorító és boldogító reményünknek is, hogy saját zsidó vallásfelekezetünk is, törvénybe iktatandó autonomiájára, korszerű szervezésére és egyenjogusítására törekvő jogos-aspirációban — mi által felekezetünk a nemzeti kultúra fejlesztéséhez kétszeres erővel és lendülettel hozzájárulni képes leend — éppen Nagyméltóságodban fog találni leghivatottabb és legjóakaróbb gyámolítójára, pártfogójára, vezérlő szellemére (Lelkes éljenzés): Isten éltesse, Isten tartsa meg soká Nagyméltóságodat és áldja meg bő áldásával minden lépteiben, nemzetünk diszére, s hazánk maradandó javára és üdvére! (Hosszantartó lelkes éljenzés)

Ő nagyméltósága a következőket válaszolta:

Fogadják tisztelt Uraim szíves megjelenésükért köszönetemet, csak sajnálom, hogy önöket várakoztatnom kellett, de hivatásomban jártam el, iskoláról iskolára járván, hogy személyesen győződjem meg az eredményekről és mondhatom, amit láttam, örömmel töltötte el szívemet. Amit a közművelődés terén Temesvár tett, az a legnagyobb dicséretre érdemes és ebben mindenkinek van része, a hatóságoknak és testületeknek első sorban, és örömmel üdvözölöm önöket is, mint ezen nagyszerű eredmények részeseit, és ezen eredmények elérésében való buzgó versenytársakat. **A mi a szónokuk által vallásuk egyenjogusítására stb. névvel felhozottakat illeti, úgy talán mondanom sem kell, hogy ezen ügy részemről, szabadelvű ember létemre, semmitéle nehézségekbe ütközni nem fog, annál is inkább, mert az izraeliták hazafiságuk, intelligenciájuk és tehetségeik által rég megteremtették az alapot, melyen állva, vallásuk törvényes egyenjogusítását joggal követelhetik. Meg kell azonban jegyezni, hogy ezen egyenjogusítás törvénybe iktatását én a magam részéről csak alaki dolognak tartom, melynek csak akkor lesz meg az igazi kellő értéke és hatása, ha az társadalmilag kellőképp elő van készítve. Ugy tudom különben, hogy a törvényesítésre nézve a talaj már annyira elő van készítve, hogy a feladat megoldása nehézségekbe ütközni immár nem fog.**

Csáky gróf e szavai leirhatatlan örömmel és lelkesedéssel töltötte el a küldöttséget, mit ő excellenciája észre is vehetett és minek, mint igazi nemes férfi, ki másoknak örömet szerez, maga is örvendett.

A küldöttség minden tagjával, kiket Eisenstädter elnök mutatott be, szívélyesen kezelt szorított és egyikhez-másikhoz barátságos szavakat intézett, mire a kihallgatás véget ért.

Képviselőjelöltek nyilatkozatai.

A receptió országos mozgalmával számolva a politikai pártok már ismertetett hivatalos nyilatkozatain fölül maguk a képviselőjelöltek — vezérek és közlegények egyaránt — igyekeznek ez ügyben elfoglalt álláspontjukat jelezni.

E tekintetben nincs pártkülömbőség s a nyilatkozatok maguk is több-kevesebb melegséggel ugyan, de nagy tulnyomó részben felekezetünk egyenjogusítása mellett szólnak.

A lapunk múlt heti számában ismertettek kivül, a következő képviselőjelöltek nyilatkozatai vannak előttünk:

*

Ifj. Andrássy Gyula gróf, sz. e. p. a főváros VI. kerületében tartott programmbeszédjében vallás-politikai nézeteiről nyilatkozván, a következőket mondta:

A magyarnak mindig főjellemvonása volt a türelmesség. Előbb magyarnak érzi magát a magyar, csak azután katolikusnak, protestánsnak, zsidónak. Nézetem szerint minden vallás jogköre tiszteletben tartandó úgy az állam, mint az egyesek részéről... A legnagyobb rokonszenvvel viseltetem azon mozgalom iránt, mely a zsidó vallás egyenjogusítása mellett folyamatban van. Ezzel családom hagyományaihoz és azon idő tradícióihoz vélek hű maradni, mely szívemhez és gondolkodásomhoz a legközelebb áll: t. i. a kiegyezés korszakához, és azt hiszem, a magyar politika követelményeinek teszek eleget, ha ígértem, hogy a zsidó felekezet egyenjogusításának elvét minden erőmmel támogatni kész vagyok. Ebben is hű maradok atyámhoz, hiszen csak az igazságszolgáltatás egy actusáról van szó, azon fajjal szemben, mely kifelé nem gravitálhat, mely a magyarságot mindig híven követte és a hazának sok hasznos polgárt adott.*

*

Apponyi Albert gróf, mint nekünk Pozsonyból jelentik, az ottani I. kerület jelöltje, a nemzeti párti választók értekezletén az óhajításuk nyilvánítására fel szólított zsidók előtt a receptióra vonatkozólag így nyilatkozott:

*A zsidók jogos követelését minden körülmények között megadandónak tartom akár a vallásszabadság behozatala, akár a receptio által.**

A gróf különben a délelőtti programmbeszéd során is érintette a vallásfelekezetek egyenjogusítását és kijelentette, hogy pártjának törekvése, osztályok és

felekezetek különbsége nélkül, a haza és polgárainak javát előmozdítani.

*

Balla Lajos (48. és f. p.) reform. lelkész, Monoron — mint nekünk írják — felszólítás nélkül egy programmbeszédében, mint a pártértekezleten meleg hangon nyilatkozott a zsidó felekezet recipiálásáról.

*

Berzeviczy Albert (sz. e. p.) vallás és közlatásügyi államtitkár a budapesti VIII. kerületben tartott programmbeszédje során a következőkben érintette a receptionális mozgalmat:

»Én uraim, megvallom őszintén, hogy a mai időt susceptibilis hangulatánál fogva a nagy vallási kérdések előtérbe hozatalára alkalmasnak nem tartom; de tartózkodás nélkül kijelentem azt is, hogy ha ily kérdések fölmerülnek, azoknak megítélésénél soha sem fogok eltérni a vallásfelekezetek egyenjoguságát és békés együttélését czélzó amaz elveimtől, a melyeknek képviselői pályám kezdetétől fogva mindig nyíltan és határozottan kifejezést adtam.«

*

Bujanovits Sándor (sz. e. p.) Eperjesen kijelentette, hogy a zsidó polgárok azon lörekvésének, mely a felekezetnek recipiálására irányul, jóakaró elősegítője lesz.

*

Endrey Gyula (48-as és f. p.) Hódmezővásárhelyen tartott programmbeszédjében a zsidó vallás egyenjogusítása mellett állást foglalt.

*

Groisz Gusztáv dr. (sz. e. p.) Kolozsvárt az alábbi sorokban jelezte álláspontját:

»Én úgy vélem, hogy a zsidó elemmel számolni kell az állam érdekében, mivel sokkal jobb, ha egy oly nagyszámu eleme, az ország lakosságának, mint a zsidók, kik nagy vagyon felett rendelkeznek és hazafias érületben mindig erős támaszul szolgálhatnak, törvényektől s nem kormányrendeletektől tétetnek függökké; ezt kívánja, ezt követeli a jó állam eszméje is. S midőn mindezekkel számot vetünk, lehetetlen, hogy ne kívánjuk, hogy a zsidók jogviszonya a vallás tekintetében is a többi felekezet jogviszonyainak mintájára rendeztessék. Mert h. sz. eltekintve az általános emberi jogoktól, a különböző vidékeken fellépő éles elkülönzés a zsidók és keresztények között nem-e éppen ezen jogviszonyi különbségekben rejlik. Adjunk tehát nekik egyenlő jogokat, adjuk meg a többi felekezetekkel való reciprocitást és megadjuk ezzel azt, mit követel a jog, az örök igazság s mi legszebb jutalom lesz hűségükért s mindinkább nyilvánuló hazafias szellemükért hazánk zsidó lakosságának.«

*

Hadik Sándor gróf (sz. e. p.) Kassán tartott programmbeszédjében a magyar zsidóság jelenlegi törekvéséről az alábbiakban emlékezett meg:

»Az 1867. XVII. t. cz. kimondotta az izraeliták polgári és politikai egyenjoguságát. Azon napirenden lévő mozgalmakkal szemben, melyek az ezen törvényben kimondott elvek kiegészítését: azaz a zsidók valódi egyenjoguságát czelozzák, én sohasem tudnék más állást elfoglalni, mint azt, melyet az általam minden irányban követett liberalizmus és jogegyenlőség elvei követelnek és meg vagyok győződve, hogy megadása a jövő országgyűlésnek szabadelvűségünk által természetesen feladatunk leend.«

*

Hodossy Imre (n. p.) egy közzétett nyilatkozatába kijelenti, miszerint kerülete zsidó küldöttségének megígérte, hogy ha a zsidó vallásnak mint bevettnek törvénybe iktatását fogják indítványozni, megválasztatása esetén azt pártolni fogja.

*

Horánszky Nándor (n. p.) a főváros VIII. kerületében tartott programmbeszédjében ezeket mondta:

»Tiszteletben kell tartanunk a lelkiismeret szabadságát, törvényesen biztosítanunk kell az összes hitfelekezetek egyenjoguságát és azért habozás nélkül kimondom, hogy azon mozgalmat, mely e téren izraelita polgártársaink részéről megindult, jogosnak és megvalósítandónak tartom.«

Az ugyanezen kerületben tartott pártvacsorán Horánszky ismételtén kijelentette, hogy a zsidó vallás egyenjogusítását szükségesnek látja, még pedig azért, hogy leromboltassanak azok a válaszfalak a különböző vallásu polgárok között, melyek eddig megakadályozták egy igazi demokráta társadalom létesülését.

*

Horváth Lajos (sz. e. p.) Miskolcson tartott programmbeszédjében kifejtette, hogy a zsidó felekezet recipiálása már rég megérett és a zsidóknak erre irányuló mozgalmá jogosult.

*

Kaas Ivor báró (n. p.) a főváros IV. kerületében mondott beszámolójában a zsidóság mozgalmáról a következőképp nyilatkozott:

Hogy a vallásszabadságnak vagyok híve — azt mondanom felesleges, miután minden évben Irányi Dániel benyújtott törvényjavaslatára szavaztam. Mint vallásos ember másoknak lelkiismeretét és hitét úgy tiszteltem, mint kívánom tiszteltetni a magamét. E szempontból óhajtom megadatni a katolikusoknak az autonómiát. Kívánom, hogy 700.000 lelket számláló zsidó polgártársaink hitközségei magyar zsidóegyházá szervezkejenek és az így szervezett magyar zsidó egyház a törvényesen bevett vallásfelekezetek közé ik-

taltassék. Ezt én — bármikor hivatkozhatom rá — elmondtam, mielőtt még tudomásom lehetett volna arról, hogy ez irányban mozgalom fog megindulni.

Kaas báró Pozsonyban, mint az ottani II. kerület n. p. jelöltje, kijelentését ismételte.

*

Wahmann Mór (sz. e. p.) bár a zsidó felekezet recipiálása ügyében elfoglalt álláspontja, úgy a pesti hitközségnél elfoglalt elnöki tiszténél, mint a fővárosi vezérbizottsági tagságánál fogva nyilvánvaló, a főváros V. kerületében tartott programbeszédjében kijelentette, hogy »az egyes hitfelekezetek nem eléggé keresztülvált ököletes jogegyenlőségének szabatosítása és biztosítása a belreformoknak egyik sürgős feladatát képezi.»

A vidék és a receptio.

(U. S.) A mozgalom hullámai elementáris erővel hömpölyögnek tovább. Az előző számunkban jelzett kép karaktere nem változott, legfőlegb néhány vonással teljesebbé vált.

Szegzárdon és másutt kritikai hangot használtak, több helyütt pedig még mindig a központ utmutatásától teszik függővé ez eljárást.

Helyén való-e a kritikai hang, azt most kár, sőt talán késő is taglalni akarni. Annyi azonban bizonyos, hogy jogosultsága legfőlegb helyi természetű lehet.

Sokkal nagyobb jelentőségű azonban az az álláspont, mely a központtól várja az utmutatását. A fővárosi vezérbizottság, az igaz, már szétküldte körlevelét, de, nézetünk szerint, azok, a kik a teendőkre nézve akarnak belőle tájékozódást szerezni, azt legjobb akaratuk mellett sem találhatják meg benne.

A körlevél csak a mozgalom általánosítása iránt intézkedik, de nem adja meg a várt normát a siker érdekében teendő lépések tekintetében. Pedig épen ez volna a mozgalom reális alapja.

A sokféle irány keletkezése már eddig is eme szempont figyelmen kívül hagyására vezethető vissza és az eszme diadalra jutásának eszközei még szertefolyóbbak, még több mederbe szétszórók lesznek, ha az erők egyesítésének szükségét az intéző körök be nem látják.

A képviselőházhoz intézendő kérvények sorsát már a fővárosi nagy értekezleten is jellemezték, még pedig azon részről, melyet az opportunitás miatt bolygattak — és a factum mégis az lett, hogy a vezérbizottság a kérvényre, illetőleg aláírásai sokaságára támaszkodik.

Kétségtelenül helyes eszköz ez is, de egymagában véve nem elegendő.

Több oldalú és lehetőleg általánosított támogatástól függ az eszme sikere. Ezeket kell a vidék számára kijelölni, még pedig sürgősen, hogy

a lelkesedésnek tápláléka, az akaratéonnek tennivalója, és a mozgalom sikerének reális biztosítóka támadjon.

Itt adjuk a hét folyamán érkezett tudósításokat:

Mohácsról írják nekünk a következőket: A felekezetünk egyenjogúsítása érdekében megindult mozgalomhoz való csatlakozás céljából Wolf Zsigmond hitk. elnök f. hó 17-re értekezletet hívott össze. A nagy számmal összegyűltek elnöki indítványra kimondták, hogy helyeslik a fővárosi mozgalmat s ezt magukéva teszik. Ezután még Flesch Ármán dr. főrabbi sok tüzzel fejtegette az ügy fontosságát s lelkesítő beszéde közben az »Egyenlőség« működését is méltatta. A hitközség csatlakozási határozatát f. hó 18-ikán küldték el a központi bizottság elnökének címére. — A városnak két képviselőjelöltje van, Sztojevits János szabadelvű és Szerb ügyvéd nemzeti párti. Mivel a zsidóság mozgalomával szemben mind a két jelölt nézete ismeretes, a receptio támogatására való hivatalos felkérést az itteni zsidóság fölöslegesnek tartotta. Stojevits, ki helybeli takarékpénztári igazgató, programbeszédjében többek között különben így nyilatkozott: Remélem, hogy több évi működésem alatt fölismerhettek, miszerint én előttem soha semminemű különbség sem létezett polgár és polgár között, tartozott bár légyen bármely felekezethez s eme magatartásomat meg fogom őrizni ezután is. — Magán uton nyilvánított óhajra, a szabadelvű jelölt késznek nyilatkozott recipiálásunk törvénybeiktatásának támogatására. És a nemzeti párti jelölt is híven vallja pártja programját. F. A. dr.

*

Bonyhádról közlik velünk, hogy az ottani zsidóság színe-java Rosenthal Tóbiás főrabbi elnöklete alatt a receptio ügyében f. hó 16-án értekezletet tartott. Az elnöki megnyitó hangsúlyozta, hogy nem elég szép frázisokban kijelenteni a mozgalomhoz való csatlakozást, de tenni is kell valamit. Bátoritóul, öntudatra ébresztőül szolgáljon a bibliai mondás, mely az ígért földjének meghódításakor őseinket buzdította: „Mert sáskák voltunk a saját szemünkben, azért mások is lenézve, szintén annak tartottak bennünket.“ A tárgyhöz Kun Mór hitk. elnök, Engel Sándor, Oblat dr., Stern Miksa, Blumenstock J. szólottak, s azután az értekezlet egyhangulag hozott határozatában kimondta, hogy 1) a bonyhádi zsidóság nagy örömmel csatlakozik a zsidó vallás recipiálása érdekében megindult mozgalomhoz, 2) a főrabbit, mint az értekezlet elnökét felkéri, hogy a képviselőjelölttel alkalomadtán a kérdésben nyilvánosan interpellálja. — Az interpelláció azonban elmaradt, mert Perczel Dezső a kerület jelöltje a határozatról tudomást szerezvén, értesítette a főrabbit, hogy nyilatkozni fog. F. hó 18-ikán megtartott programbeszédjében azután a következőket mondotta: »Még fel kell említenem az utolsó időben akuttá vált kérdést, t. i. a zsidó vallás receptiójának ügyét. Jól-

lehet csak multamra kellene hivatkoznom, amidőn 1887-ben programbeszédemben az antisemitizmust lelkem mélyéből elítéltem; de kijelentem és ezt meggyőződésemből ígérem, hogy az izraelita vallás recipiálását annak idején úgy szavazatommal, mint befolyással támogatni fogom.»

B. J.

*

Ipolyságról jelentik lapunknak, hogy az ottani status quo hitközség képviselőtestülete f. hó 17-ikén foglalkozott felekezetünk egyenjogusításának kérdésével. A gyűlés, melyet Schwarcz Sándor hitk. elnök vezetett Mühlstein Gábor dr. ügyvéd képviselő testületi tagnak általános helyesléssel fogadott indítványa folytán a következő határozatot hozta: Noha hitközségünk eddig a hitfelekezetünk egyenjogusítása tárgyában megindított mozgalomhoz való csatlakozásra felhiva nem lett (Azóta már bizonyára megtörtént. A fővárosi bizottság a felhívásokat a héten szétküldte. R. v.), mindamellett a felekezetünk egyenjogusítása tárgyában f. évi január 6-án tartott értekezleten hozott határozathoz hitközségünk lelkesedéssel hozzájárul s kész örömmel üdvözli a receptio kivására megindult mozgalmat. — A hitfelekezetünk egyenjogusításának kérdésében minden célra vezető szükséges lépések megtevésére, valamint a mozgalom kerestülvitelénél közbenjárni s azt minden irányban támogatni úgy a hitközség, valamint annak minden egyes tagja mindenkor kész. — Az ipolysági izr. st. qu. hitközség köszönetet s üdvözetet küld a mozgalom kezdeményezőinek s a végrehajtó bizottságnak. — A jegyzőkönyv ezen vonatkozó részét a gyűlés határozata folytán megküldték a fővárosi végrehajtó bizottság elnökének. — A közlemény beküldője azt ajánlja, hogy Vázsonyi dr. kérvényét a miniszterelnöknek külön monstre küldöttség nyújtsa át, melyben az ország valamennyi hitközsége 1—2 taggal képviselve volna.

M. S. dr.

*

Galgócyról értesítik lapunkat, hogy az ottani orth. hitközség a receptionalis mozgalomhoz való csatlakozás céljából a községi ülésteremben igen látogatott értekezletet tartott. A csatlakozásra vonatkozó indítványt lendületes szavak kíséretében Weinberger Jakab dr. ügyvéd terjesztette elő, s azt a nagyszámu jelenvoltak egyhangu lelkesedéssel tették a magukévá. Az értekezlet ezután Deutsch B., Nagel Miksa és Zweig Gy. urakból álló bizottságot küldött ki azon megbizatással, hogy a zsidó választók nevében kérjék föl Schöber Ernő szabadelvű párti képviselőjelöltet, hogy a receptióra vonatkozó kérelmet annak idején támogassa.

G. Á

*

Zomborból a következőket írják nekünk: A receptio kérdése a helybeli zsidóságot is tette buzditja, s kiki azon törekszik, hogy a szent cél elére-

sében minél nagyobb és megnyugtatóbb része legyen. A mozgalom két irányu. A község tagjai először társadalmi uton igyekeznek nemzsidó és nemmagyarajku polgártársaikat a recipiálási mozgalom jogos volta és felekezetünk eddigi állapotának türehtlen volta felől meggyőzni, azután meg nagyban készülnek a fővárosból várt utasítás szerint való eljárásra. A társadalmi törekvések eredménye már konstatalható. Koczkar Zsigmond szabadelvűpárti képviselőjelölt az általános hangulatra való tekintetből f. hó 10-iki programbeszédében kijelentette, hogy az állam érdekével ellentétben nem a vallásfelekezetek egyenjogusításának törvénybe iktatását elengedhetlen követelménynek tekinti. Sőt f. hó 15-ikén Fischer Mihály főrabbinál tett látogatása alkalmával odanyilatkozott, hogy csupán egyéni jogérzete parancsának enged, ha a zsidó felekezet recipiálása érdekében minden tőle telhetőt megtenni ér. — Beszélgetés közben a volt képviselő azt az érdekes megjegyzést tette, hogy sem a szabadelvűpárt, sem a kormány nem ellenzi a méltányos óhaj teljesítését, csakogy, véleménye szerint, a kormány elébb a család jog szabályozását tárgyaló törvényjavaslatot, meg a recipiálásra vonatkozó egyéb törvényzickek módosítását fogja a ház elé terjeszteni s csak azután kerül sor a zsidó felekezet viszonyosságának kimondására.

*

Alsó-Kubinból a következőket írják nekünk. Az itteni hitközség f. hó 17-iki rendes évi közgyűlésén foglalkozott s receptio kérdésével és határozatilag kimondta, miszerint az ez ügyben működő fővárosi bizottság nemes törekvéseit nem csak kellőképpen méltányolja, hanem azokat keltő időben mint közös érdeket támogatni fogja. Egyuttal jegyzőkönyvbe vették, hogy a hitközségi elnökség utasítsassék, miszerint a kerületben megtörtént képviselő választás után Kubinyi Árpád, szabadelvű párti jelöltet, kinek ellenjelölje nincs, küldöttséggel keresse fel, hogy a zsidó felekezet egyenjoguságának törvénybe iktatásához támogatását kikérje.

R. M

*

Körmendről értesítik lapunkat, hogy a városban megindult receptionalis mozgalom ott is nagy lelkesedést keltett. Megbeszélése céljából Grünbaum Béla hitk. elnök vezetése alatt gyűlést is tartottak és elhatározták, hogy szives örömet csatlakoznak a mozgalomhoz melynek sikere érdekében a község kész elkövetni minden tőle telhetőt. Ehrlich Miksa a hitközség rabbija ez ügyben a kerület képviselőjét Perlakyt már fölkereste, aki készséggel ígerte meg, hogy a magyar zsidóság törekvésének annak idején szószólója lesz.

W. P.

*

Lugoson, mint nekünk jelentik, az ottani izr. hitközség képviselőtestületi gyűlésén, f. hó 17-én, fog-

lalkozott a zsidó vallás receptiójának ügyével s Löwinger Izrael hitk. elnök vezetése mellett elhatározta, hogy közös lelkesedéssel csatlakozik a zsidó hitvallás egyenjogusítására irányuló mozgalomhoz, melynek hathatós támogatására minden erejét felajánlja. A határozatról a központi végrehajtó bizottságot hosszabb átíratban értesítették. N. M.

Siófokról jelentik nekünk, hogy az ottani hitközség Fleischmann Ignác hitk. elnök elnöklete alatt f. hó 17-iki képviselőtestületi ülésén elhatározta, hogy a zsidó felekezet egyenjogusítási mozgalmanak fővárosi végrehajtó bizottságát üdvözli. Átirata a következő: »Szívből üdvözöljük a tekintetes bizottság törekvéseit, mely nemes feladatául tűzte ki szeretett hazánkban a zsidó vallás teljes egyenjogusítását előkészíteni. Örömmel és lelkesedéssel csatlakozunk e mozgalomhoz és kötelességünknek tartjuk csekély erőnkéből ezt kitelhetőleg előmozdítani. R. A.

Dicsőszentmártonból jelenti tudósítónk, hogy az ottani *orth.* hitközségnek f. hó 10-iki képviselőtestületi ülésén Engelmann Henrik hitk. elnök fölvetette a kérdést, hogy a vallásunk egyenjogusítása érdekében megindított mozgalommal szemben a község minő álláspontra helyezkedjék, ha a központi végrehajtó bizottság a mozgalmat a vidéki zsidóságra is ki fogja terjeszteni? A gyűlés e kérdés folytán határozatilag kimondta, hogy felszólítás esetén a mozgalomhoz csatlakozik. A vonatkozó nyilatkozat kiállításával a hitközségi elnököt és jegyzőt bízták meg. K.

Ujpesten a zsidóság külön értekezleten határozta el, hogy a gödöllői kerület jelöltjét Bossányi támogatni fogja, mert ez a zsidó vallás egyenjogusítása mellett igért állást foglalni.

Alberti-Irsán, mint nekünk írják, a receptio ügyében a hitk. f. hó 13-án rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a kerületből is igen számosan jelentek meg. Ulmer István a rendkívüli közgyűlésnek elnökül Richter Zsigmond főrabbit ajánlotta, ki közfelkiáltással történt megválasztatása után tüzelő hangon fejtegetvén a tanácskozás célját, áldást kért a jelenvoltak törekvéserc. Pfeiffer Arthur indítványára azután a közgyűlés a következő három határozatot fogadta el: 1) A közgyűlés sürgőnyileg köszönetet mond Vázsonyi Vilmos dr.-nak az ügy érdekében eddig is kifejtett tevékenységeért. 2) Mezei Mór dr.-ral tudatja, hogy az irsai izr. hitközség és kerülete csatlakozik a Budapesten megindult mozgalomhoz. 3) A szomszédos hitközségek (Nagy-Káta, Alsó-Dabas és Soroksár) felkérendők az Irsán megindított mozgalomhoz való csatlakozásra. Végül még azt is elhatározták, hogy a közgyűlés lefolyásáról szóló jegyzőkönyv

másolata tudomásul vétel céljából felküldendő a fővárosi végrehajtó bizottsághoz. B. S.

Zsabjáról (Bács m.) jelentik nekünk, hogy Szűsz dr. ujvidéki főrabbi a minap egy esküvő alkalmából ott járván, egy értekezleten felszólította a csajkási kerület zsidó lakosait, hogy a kerület képviselőjelöltjétől szerezzenek határozott nyilatkozatot afelől, vajjon annak idején hajlandó lesz-e a zsidó vallás teljes egyenjogusítása mellett állást foglalni. A kiküldött bizottság az indítvány értelmében már eljárta és a szabadelpárti jelölt (Nevet a tudósítás nem említi R. v.) kijelentette, hogy programja szellemében a zsidó vallás egyenjogusításának törvénybe iktatását támogatni fogja. G. L.

Kisujszálláson, mint tudósítónk írja, Madarász Imre, a karczagi kerület 48-as és függetlenségi párti jelöltje folyó hó 16-ikán meglátogatta az itteni ipartestületet. Ez alkalommal Deutsch Sámuel hitk. képviselőtestületi tag és az ipartestület pénztárnoka azon kéréssel fordult a képviselőjelölthez, hogy a zsidó vallás recipiálását annak idején támogassa. Madarász Imre úr erre a következőket válaszolta: Ama zászló, melynek hű katonája vagyok, egyenlőséget és testvériséget hirdet valláskülönbség nélkül. Legyen meggyőződve, hogy nemcsak én, hanem az egész párt oda fog törekedni, hogy az egyenlőség, testvériség és a felekezetek egyenjogusítása tesztet öltönn. Irányi Dániel ur ezt már régóta évről-évre megkísérti. W. J.

Fogarásról jelentik nekünk, hogy az ottani hitközség folyó hó 12-én tartott választmányi ülésén Jordán Sándor főrabbi lelkes beszédben esetezte a főváros receptionális mozgalmat és arra buzdított, hogy a hitközség a kérdésben foglaljon állást. Erre az elnök a jelenvoltak általános helyeslése közben kijelentette, hogy a fogarasi hitközség örömet sorakozik azok közé, kik felekezetünk egyenjogusításáért küzdeni magukat elhatározták. A gyűlés egyuttal határozatilag kimondta, hogy a kerület képviselőjelöltjétől tájékozódást szerez magának afelől, hogy megválasztatása esetén a zsidó vallás receptióját hajlandó-e annak idején az országházban támogatni. A teendők megtételével a rabbit és a hitk. elnökséget bízták meg. W. G.

Dunaföldvárról írják, hogy Tolnamegyének ezen legnagyobb zsidó községében Steiner Fülöp hitközségi elnök vezetése alatt a minap értekezletet tartottak, melyen egyhangulag kimondták, hogy csatlakoznak a zsidó felekezet egyenjogusítása céljából megindított országos mozgalomhoz. Egyuttal bizottságot is küldtek ki, melynek feladatává tették, hogy a

kerület képviselőjét megválasztatása után a zsidó felekezet recipiálásának az országgyűlésen való támogatására kérje fel.

*

Tarczalról azt jelentik lapunknak, hogy a f. hó 17-ikén tartott *orth.* hitközségi közgyűlés egyhangulag kimondta, miszerint a zsidó vallás egyenjogúsítását célzó mozgalomhoz, melyet a fővárosban indítottak, szívesen hozzájárul. Bernáth Béla képviselőjelölt pedig a választók zöme előtt megtartott programbeszédjében a zsidó vallás recipiálását mint törekvéseinek egyik főcélját emelte ki. G. J.

*

N.-Buttyinból jelentik nekünk, hogy az ottani főrabbit Deutsch Lázárt a minap fölkereste. *Bogdan* Virgil dr. a n.-buttyini, jószahelyi és n.-halmágyi kerület sz. e. p. képviselőjelöltje s a rabbi azon kérelmére, hogy a zsidó felekezet recipiálásának támogatását vegye fel programjába, így válaszolt: »A központ, mely engem ide küldött, már figyelmessé tett e jogos mozgalomra, és én ígérem, hogy nemcsak programbeszédemben fogom e nagyfontosságú ügyet tárgyalni, hanem annak idején és helyén harcra is fogok érette menni.«

*

Liptó-Szent-Miklósról írják, hogy az ottani hitközség *Kohn* József, hitk. elnök indítványára minapi közgyűlésén egyhangulag elhatározta, hogy a zsidó felekezet recipiálása érdekében megindított mozgalomhoz csatlakozik.

*

Kisvárdán az ottani *orth.* anyakönyvi kerületnek mintegy 300 választópolgára folyó hó 17-én tartott értekezletet a zsidó vallás recipiálása tárgyában. A *Rosenblüth* Bernát dr. elnöke alatt tartott népes gyűlés egyhangulag határozatilag kimondta, hogy lelkesedéssel csatlakozik az országos mozgalomhoz, mely a törvényhozástól felekezetünk egyenjogúsítását kéri. E határozatról a budapesti végrehajtó bizottságot azzal értesítették, hogy teendő lépéseikhez a kisvárdaiak minden tekintetben csatlakoznak.

*

Gyöngyösről tudatják lapunkkal, hogy ott f. hó 18-án a »Maskil el Dal« egyesület által rendezett társasvácsorán *Rosenbaum* Ignác gymn. hittanár pohárköszöntő alakjában fölvetette a recipiálási mozgalom kérdését. A gyűjtő beszéd hatása alatt a jelen voltak, kik közül *Bernáth* Ignác a hitk. elnöke sem hiányzott, nagy lelkesedéssel elhatározták, hogy a mozgalomhoz való csatlakozás céljából legközelebb értekezletet tartanak.

*

Sárospatakon a »Sárospataki Lapok« *protestans* egyházi és iskolai s az ottani irodalmi kör közlönye igen megehangú cikkben előkelő helyen fog-

lalkozik a zsidó vallás egyenjogúsításával. A közleményből, mely *Bartha* Béla dr. jogtanár tollából ered, izelítőül közöljük a következőket:

»A zsidók vallási egyenjogúsításának kérdése nem csupán az ő belső ügyük s nem csupán politikai mozzanat, melynek diadalát a szabadság, a liberalizmus minden híve őszinte szívből kívánja; hanem közvetlenül érinti a protestantizmust is, még pedig valóságosan elvi szempontból.«

»... A protestantizmus csak önmagához marad méltó és következetes, és legsajátabb érdekeit istápolja, ha akár azt a nagyobb szabású eszmét, melyet Irányi képviselő évtizedek óta hirdet s követel, s melyet az 1868-ik 53-ik t. cz. csak kilátásba helyezett: az általános *vallásszabadság* eszméjét pártolja; akár azt a szűkebb körű mozgalmat, mely egy lépés, de hatalmas a nagy cél felé: *a zsidó vallás egyenjogúsítására irányuló törekvést.*«

Ezután a vonatkozó törvényezikkekben kimutatja a szerző, hogy kétségtelen alapja van a törekvésnek, mely egyenjogúsításra vagy viszonsításra törekszik. Majd a zsidó felekezet sérelmeit, amint a szerző mondja, jogszerinti hátratételeit, a következőkben sorolja fel:

»1) *nem bevett vallás*, mivel bár az állam elismeri, de a bevett keresztyén felekezetek jogaiban nem részesíti; 2) zsidók és keresztyének között a házasság nincs megengedve, sőt magyar állam polgár külföldön sem léphet érvényesen ily házasságra, lévén a mi házassági jogunk felekezeti; 3) sőt ha zsidó házastársak egyike keresztyén hitre tér, ez még ugyan magában nem oldja föl a házasságot, de az felbomlottnak tekintendő, ha a nem keresztyén fel a házasságot folytatni nem akarja, vagy nem kötelezi magát arra, hogy »abseque contumelia Creatoris« él; 4) zsidó vallásról lehet ugyan keresztyénre áttérni, de keresztyénről zsidóra áttérni, vagy visszatérni nem; — magyar állampolgár ezt még külföldön sem teheti érvényesen s idegen állampolgárnak hazánk területén végrehajtott ily áttérése nálunk bizonyára érvénytelennek tekintetnék, mint hazai tiltó jogszabályba ütköző; 5) ünnepeiket az államhatalom épen nem veszi tekintetbe (különben a protestánsokét sem, mert csak a Gergely-naptár szerinti közönséges ünnepeknél jutott ez a megtiszteltetés s a protestánsok ünnepe csak akkor kapják, ha a katolikus ünnepekkel szívesnek). Ellenben a keresztyén vásár- és ünnepnapokat a zsidóság a fennálló törvények korlátai közt tekintetbe tartozik venni s pl. az úrnappja a zsidó hitelező birtokában levő váltónál is szerepet játszik, mert ha lejáratá akkor napra esnék, fizetést csak a következő napon követelhet; 6) A zsidóság mint felekezet egyenesen ki van rekesztve a főrendiházból.«

Ime a kitűnő cikk föl még a következő néhány sor:

»En örültem, mint szabadelvű ember s mint protestans a zsidók ama mozgalmának, mely e czikk tárgyát képezte s azt hiszem, hogy azok, a kik félnek tőle csak olyanok, kik a világosságot nem szeretik s kik a szabadságnak ellenségei, vagy csak színből barátai. Mért ne adnék nyíltan kifejezést annak, a mit érezek? Kitünő nyomon haladok: Deák Ferencz, Eötvös és mások nyomdokaiban. Deák 1839-ben, mint Zalamegye követe, s a másik felelős miniszterium 1867-ben az akkori körülményekhez képest sokkal többet akartak, mint a mire most a zsidók törekednek, s a mit nekünk pártolni kell.«

A választás utánra.

Közéletünk egyik kiváló emberétől, vesszük e sorokat:

Öszintén szólva, mi nem tartjuk szerencsétlenségnek sem azt, hogy mozgalmunk a választási mozgalommal összeesik, sem nem azt, hogy némely körületben a zsidó választók a receptió szükségére irányították képviselőjelöltjük figyelmét és fel is kérték, hogy magáévá tegye majdan ügyünket a képviselőházban.

Hogy mozgalmunk a választási mozgalommal összeesik, annak azt köszönhetjük, hogy a receptió kérdése hirtelen, mondhatni egycs apással ment át a köztudatba, mi más alkalommal a legnagyobb mérvű agitáció mellett sem történt volna meg; átment nemcsak a zsidóság, de az egész nemzet öntudatába, mely immár tudja, hogy egyenjogusításunk hiányos és hogy azt az igazság, a szabadelvűség, a jogegyenlőség és demokraczia szempontjából ki kell tölteni, teljessé kell tenni. Azt pedig, hogy a magyar nemzet több kiváló fiának a receptió mellett tett nyilatkozata nem örvendeztette volna meg minden liberális gondolkodású szívét; azt, hogy azok a nyilatkozatok ne bírnának nagy jelentőséggel a jelenben, de még nagyobb a jövőre nézve: azt nem tudják még azok sem, kik a jelöltek meginterpellálását ellenzik.

Mert hát vannak, kik ellenzik, és kik ennek nyílt kifejezést is adnak. Mi, mint megjegyeztük ezt a nézetet nem osztjuk, ha mindjárt el nem nyomhatjuk sajnálatunkat az iránt, hogy a kérdést egy-egy helyen nem tették fel azzal a diskretiloval és tapintattal, melyet az ilyen fontos és kényes ügy megkövetel. De hát helyezkedjünk azok álláspontjára, kik a jelöltek meginterpellálásának ellenségei. Sze-

rintük nekünk zsidóknak kerülnünk kell halvány látszatát is annak, mintha a jelöltekre bármilyenemű pressiót akarnánk gyakorolni. Abban azonban még az ily nézetűek sem találhatnak kifogásolni valót, hogy a zsidó választók, mint ezt több községben tényleg is határozták, a választás után keressék fel kérésükkel immár képviselőjüket és tőle igaz ügyünk támogatását kikérjék.

A képviselő ilyenkor már nem retteg a mandátumért, tehát nem áll semminemű pressio alatt, de ideje sem volt még, hogy választóiról megfelelkezzenek. A zsidó választók, kik a jelöltet kimélték, keressék fel a képviselőt és ajánlják figyelmébe, kössék lelkére kérésünket.

Mikor e nagybecsült lapok következő száma meg fog jelenni, a választásoknak több mint négy ötöde már be lesz fejezve, elkészünk, ha e figyelemzetetésünkkel még tovább váránk. Mi megtesszük kötelességünket, tegye meg ezt más is. M.

Hazai hírek.

— *Izraelita ösztöndíjak.* Az országos magyar izraelita ösztöndíjgyűlés részéről következő ösztöndíjakra pályázat hirdettetik: 1) a báró Eötvös József-féle 200 forintos ösztöndíjra; 2) a báró Popper Lipót-féle 100 frtos ösztöndíjra; 3) a Dr. Oesterreicher Ede-féle 100 frtos ösztöndíjra; 4) a Fochs M. L.-féle 100 frtos ösztöndíjra; 5) a Fochs Johanna-féle 100 frtos ösztöndíjra; 6) a Schreiber Móricz és Ernestina-féle 100 forintos ösztöndíjra; 7) a Sternhal Arthur-féle 100 frtos ösztöndíjra; 8) a Neumann Juhá és Miksa-féle 100 frtos ösztöndíjra; 9) a Sváb Lőrincz-féle 100 frtos ösztöndíjra; 10) a Schwarz Ábrahám és neje-féle 100 frtos ösztöndíjra; 11) a Kohn Salamon és Jozsef-féle 100 frtos ösztöndíjra; 12) a dr. Rózsay József-féle 100 frtos ösztöndíjra; 13) a dr. Böhm Jakab-féle 100 frtos ösztöndíjra; 14) a Singer Vilmos-féle 100 frtos ösztöndíjra; 15) a Spitzer Gerzon és Julia-féle 100 frtos ösztöndíjra; 16) a Wolfner Gyula-féle 100 frtos ösztöndíjra; 17) a dr. Goldberger Adolf-féle 100 frtos ösztöndíjra; 18) a Wahrman Mór-féle 100 frtos ösztöndíjra; 19) a dr. Hirschler Ignác-féle 100 forintos ösztöndíjra; 20—34) lizenöl 100—100 forintos egyleti ösztöndíjra, mely utóbbi közül öt esetleg 50—50

rtos ösztöndíjban fog adományoztatni. — Pályázhatnak szegény, izraelita vallású, magyar tanulók, kik Magyarország valamely magasabb tanintézetén szorgalom és jó erkölcs által kitűnnek. Ily magasabb tanintézetekül ez alkalommal kijelöltemek: az egyetem, műegyetem és az országos rabbiképző-intézet. Szigorúok szintén pályázhatnak ösztöndíjért. Pályázók születési s hiteles szegénységi, nemkülönben tanulmányi, különösen a folyó tanévben már tett előmenetelükkel szülő bizonyítványukat tartoznak folyamodásukhoz csatolni, minthogy azok különben tekintetbe vehetők nem lesznek. A szükséges bizonylatokkal ellátott, sajátkezűleg írt pályázati kérvények — melyekben kitüntetendő még az is, hogy a folyamodó más oldalról és honnan részesül-e ösztöndíjban és hogy ezen egyetemmel nyert-e már ösztöndíjat — folyó évi február hó 15-ig az egyesület titkárához Dr. Simon József úrhoz (Budapest, V., Fürdő-utca 10. sz.) bérmentesen küldendők.

— **A vidék üdvözlétei.** Az előző számunkban kimutatottakon kívül, a lefolyt héten ismét több hitközség jelentette be, hogy örömmel üdvözlö a zsidó vallás recipiálása érdekében megindított fővárosi mozgalmat s lelkesedéssel csatlakozik hozzá. Az üdvözlő átiratok, részben jegyzőkönyvi kivonatok, részben levelek és sürgönyök alakjában érkeztek, még pedig vagy a végrehajtó-bizottsághoz, vagy elnökéhez, Mezei Mór dr.-hoz ezimezve. Ujabb hivatalos üdvözlések érkeztek: Szolnokról Erdensohn M. Á. hitközségi elnök aláírásával, Monorról Kohn Mihály rabbi aláírásával, Hódmezővásárhelyről (távirat) Beregi Lajos aláírásával, Trencsénből Fried Antal elnök és Lichtenstein J. jegyző aláírásával, a kálózi izr. fiókközségtől Ungár Simon dr. elnök és Löbl Simon jegyző aláírásával, Felső-Ireghről Strasser Jónás elnök és Kertész Izidor jegyző aláírásával, Ipolyságról a statusquo hitközségtől Schwarcz Adolf elnök és Schlesinger Lipót jegyző aláírásával, Szabadkáról Geiger Mór elnök és Frankl jegyző aláírásával, Török-Szent-Miklósról Nyitray J. elnök és Lukács S. ért. jegyző aláírásával, Lugosról Löwinger Izrael elnök és Neumann Mór jegyző aláírásával, Mohácsról Wolf Zsigmond elnök és Weisz Gyula jegyző aláírásával, Csornáról az aut. orb. hitközségbeli Stricker Adolf dr., Goldspitz Pál, Fuchs Mór, Spatz Adolf dr., Bisinger Adolf, Rehberger Ignác, Frankl Sándor, Herzfeld Lipót, id. Deutsch József, Neumann Samuel aláírásával, Bonyhádról Rosenthal Tóbiás főrabbi, ért. elnök, Klein Mór hitk. elnök, Engel Sándor iskolaszéki elnök, Stein Miksa alelnök, Fein Lajos hitk. pénztáros, Fonidovics Manó, Klein Lajos, Kellert Mór

aláírásával, Esztergomból Weisz dr. rabbi, Horn Károly dr. hitk. elnök, Berényi Gyula dr., tb. m. orvos, Felsenburg Gyula aláírásával, Devecserről (távirat) Széphegyi Miksa aláírásával, Marosvásárhelyről a statusquo ante hitközségtől Blumenfeld József elnök és Schwarcz Gyula jegyző aláírásával.

— **Zsidó képviselőjelöltek** A hétszázad jóval meghaladó képviselőjelöltek közt a következő zsidó felekezeti jelölteket találjuk. A Lipótvárosban *Wahrmann* Mór, mint már hét ízben történt, egyhangulag fogják megválasztani. Körülbelül biztos megválasztatása dr. *Chorin* Ferencnek Aranyos-Medgyesen, dr. *Jellinek* Arthurnak Naszódon, dr. *Neumann* Arminnak Bereczken, dr. *Neményi* Ambrusnak Szilágy-Csehin dr. *Ullmann* Sándornak Alsó-Árpáson. Ezekén kívül, kik tagjai voltak a feloszlatott parlamentnek is, felléptek még pedig: dr. *Mandel* Pál (utolsó előtti parlament tagja) Alsó-Lendván és Nyirbátoron, *Mezei* Ernő (ki szintén volt már képviselő) Galántán, dr. *Vissontai* Soma, hirneves budapesti védőügyvéd Ujvidéken, dr. *Bakonyi* Samu ügyvéd és hírlapíró Debreczenben, dr. *Roth* Gábor beregszászi tekintélyes ügyvéd Beregszászon, (hol Komjáthi Béla visszalépett. Ellenjelöltje az antiszemita velleitási által ismert Uray), dr. *Rosenberg* Gyula fővárosi ismert ügyvéd Német-Ujvárott; *Popper* Ármán báró nagybirtokos Csacván; dr. *Bródy* Lajos ügyvéd Bánffy-Hunyadon, dr. *Stranzky* Izidor ügyvéd Vágvecsén. Az új jelöltek közül kormányparti programmal léptek fel: dr. Mandel Pál, dr. Rosenberg Gyula, Popper Ármán báró függetlenségi és 48-as pártival: Mezei Ernő, dr. Vissontai Soma, dr. Bakonyi Soma, dr. Roth Gábor, Stranzky Izidor és dr. Bródy Lajos

— **Mezei Ernőt** a függetlenségi és 48-as pártja galántai kerületben léptette fel képviselőjelöltül. Ellenjelöltje az antisemita Hortoványi József, ki a mult választás alkalmával is megbukott és ki most, hogy pártja létezni megszűnt, reméljük, szintén meg fog bukni. Irányi Dániel igen meleg hangú levélben ajánlotta a kerületnek Mezeit, ki, ha megválasztatik, nyeresemény nemcsak a pártjára, hanem a parlamentre nézve is. Elvhűsége, nemes idealismusa, aranytisztaságu jelleme, nagy tehetsége és tudása, az irodalom és politika terén szerzett érdemei, előzékenysége és páratlan jósága a főváros és az ország egyik legkedveltebb és legtiszteltebb emberévé tették őt és nem csodálkozunk, hogy az összes pártok örömmel veszik majd megválasztatását, amint hogy az összes pártok sajnálták, mikor az utolsó választásokkor a képviselőházból, melynek egyik disze volt, kimaradt. Mezei Ernő mellett, Hortoványi ellen kell, hogy a kerületnek minden szabadelvű gondolkodásu férfiasorakozzék, de különösen kötelessége ez és azt hisszük kellemes kötelessége a kerület zsidóságának. Nem felejtették még el galántai kerületbeli hitrokonaink sem, hogy 1882-3-ban Mezei Ernő mily férfiasan küzdött fe-

lekezetünk becsületéért, hogy a képviselőházban nyíltan és elszántan (mi akkor elég merész vállalkozás volt) harcra kelt az antiszemita tábor ellen, mely akkor a magyar nemzet kárára hazánkban dult. Mezei mellett kell, hogy állást foglaljanak a kerületnek kormánypartí körei is, mert Hortoványi megválasztatása első sorban a kormánynak volna kellemetlen, aminthogy számtalan kellemetlenséget okozott már a kormánynak, mint az ultramontán és antisemita »Magyar Állam« szerkesztője. Ha hallgatunk is tehát Mezei kiváló tulajdonairól, érdemeiről, bizonyos, hogy megérdemli — Hortoványi József, hogy minden liberális gondolkodású választó elkövessen mindent s éljen minden törvényengedte eszközzel, hogy a nemsokára összeülő parlamentben Mezei Ernő legyen a galántai kerület országgyűlési képviselője.

— **Két antisemita jelölt.** A rumi választókerületben a nemzeti és függetlenségi párt szövetkezett Istóczy Győző megbuktatására. Ellene a nemzeti párti dr. Bauer József szombathelyi ügyvédet állították fel. — A tapolczai kerületben, hol Szemcz Emil lépett fel, a kormánypartí és nemzeti párti választók nyújtottak egymásnak kezét, hogy ellene, elvük fentartása mellett, a kormánypartí Csígy Pál, gyulási földbirtokost juttassák győzelemre.

— **Sulyos csapás érte a főváros egyik tekintélyes és általános becsülésnek örvendő kereskedő családját.** Guttman Ignác, a Guttman és Wahls ismert fővárosi cég feje, rövid betegség után elhunyt. A megboldogult a kereskedői körökben és mindazoknál, kik közelebbről ismerték, tisztelet és szeretetnek tárgy volt. Jótékonyága, becsületessége és szeretetreméltósága pedig példás. Jó hazafi, nemes ember és felekezeteért lángoló zsidó veszett el benne és a halála fölötti gyász nemcsak családját érte. Temetése f. hó 24-én délelőtt 10 órakor lesz (Andrássy-ut. 32. sz.)

— **A közoktatásügyi miniszter elismerése.** Steinfeld Mihály debreczeni nagybirtokos és nejét szül. Holtscher Lujzát a közoktatásügyi miniszter nyilvános elismerésben részesítette. Okot erre az szolgáltatót, hogy a Steinfeld házaspár kis-mácsai pusztáján iskolát állított fel, a tanulókat ellátta könyvekkel, tanszerekkel, sőt téli ruhával is és a tanító fizetéséről szintén gondoskodik.

— **A hitközségi választások Debreczenben** nagy élénkséggel folytak le. A képviselőtestületbe a következő 50 tagot választották be Rendes tagok: Balkányi Miklós dr., Bakonyi Samu dr., Baum Miksa, Bechert Manó, Biedermann Ignác, Biedermann József, Csengeri Ferencz, Drucker Mór, Falk Lajos, Feischl Károly, Fischer Adolf, Fleischmann Mór, Frank Ferenc, Fürst Mátyás, Hartstein Péter, Hidvéger Mihály, Hirschfeld Armin, Jakobovics Aladár, Kacz Jakab, Kemény Mór dr., Klein Mór (Balkány), Klein Mór, Klein Márton, Kohn Adolf, Lichtschein Menyhért, Lichtschein Mózes, Lichtschein Sámuel, Liedermann Hermann, Liedermann Mihály, Löblovits János, Lusztig Mihály, Pollácsék Lipót, Popper Alajos dr., Popper

Mór dr., Preiser Salamon, Reich Herman, Reichmann Armin, Rosenberg Adolf, Rosenfeld Jakab, Rosenfeld Márton, Rosenfeld Mór, Rosenthal Dániel, Schirf Jakab, Schwarcz Bernát, Sorger József, Stern József, Szántó Sámuel dr., Weinberger Lajos, Weisz Lévi, Weisz Sándor. Póttagok: Schvarz Vilmos, Fried Lajos, Schvarz M. L., Lukács Armin, Schneer Sámuel, Berger Henrik, Stern Győző, Turai Farkas, Berger Jenő, Holländer Dezső dr.

— **A miskolci izr. nőegylet** igen szépen teljesíti hivatását. A téli hónapokon át népkonyhát tart fenn, melyben a szegények felekezeti különbség nélkül és naponta 100 iskolás gyermek ingyen kap ebédet. Ezenfelül az idén 120 iskolás gyermeket látott el téli meleg ruhával. E nemes munkát végző egylet élén 15 év óta, Grósz József drné áll.

— **Az új-pesti izr. nőegylet** a kolosseum termében f. hó 30-án jótékonyozó jelmezes bált rendez. A tiszta jövedelmet szegények segélyezésére fogják fordítani.

— **»A nő a kereskedelemben«** czimvel Vészi József a P. L. belmunkatársa, ki közleményeivel lapunkat is fel szokta keresni, az utazó kereskedők körében a minap igen nagy tetszéssel fogadott érdekes felolvasást tartott.

— **Zsidó törzsorvos.** Salamon Náthán, travnikai (Bosznia) előfizetőnk írja nekünk, hogy Zauderer Bernát dr. kerületi orvost ő felsége törzsorvossá nevezte ki Travnikba. Az új ezredorvos galicziai származású s igaz embere a zsidó ügyeknek. Nemrégiben az üldözött orosz zsidók javára is 800 frtot gyűjtött.

— **Krajczáregylet Kalocsán.** A szegény izr. tanulók felruházása czéljából — mint levelezőnk írja — a minap krajczáregylet alakult Kalocsán. Tisztikarát a következőképpen állították össze: Elnök Szántó Lajos dr.-né, alelnök Steinberger Hermanné, pénztárnok Steiner József dr.-né, ellenőr Steinberger Márkusné, titkár Goldstein Jakab ig. tanító. Az egylet 400 frtra rugó alaptőkéje gyarapítására folyó hó 23-án táncestélyt rendez.

Külföldi hírek.

— **Az orosz segélyző német közp. bizottság kérelme.** Berinből a napokban a következő felhívást küldték szét: »Az orosz zsidó kivándorlók kik a német határszélre mostanában érkeznek — körülbelül 2--300 naponta — legnagyobb részt rendkívül hiányosan védvék a tél hidege ellen. Sürgősen kérjük az emberbarátokat, hogy a szerencsétleneknek közvetítésünk mellett, alsó és felső ruhákat juttatni sziveskedjenek. A »Neu Berliner Omnibus und Packetfahrt-Actiengesellschaft (S. Rittersstrasse Nr. 98-99) késznek nyilatkozott, hogy azon adakozóktól, kik hozzá direkt értesítést küldenek, a csomagokat elszállíttatja és hozzájuk származtatja. — »Német központi bizottság orosz zsidók számára.«

— **Belgrádi hírek** Belgrád város községi tanácsosai közé a minapi választások alkalmával a hivatalos lista két zsidót is bejuttatott — A kereskedelmi kamara által megválasztott 12 kereskedelmi bíró közül kellett zsidó hitű. A királyi leirat a választá-

sokat jóváhagyta. — Szerbiában magasabb állami tisztiséget jelenleg 3 zsidó visel: Davitsó külügy-ministeri államtitkár, Baruchits külügyministeri osztálytanácsos és Koen M. az egyedárusági keze-lőség osztályfőnöke.

— **Keresztény meeting Palesztina gyar-matosítása érdekében.** Edinburgban f. hó 11-én a keresztény lakosság igen népes meetinget tartott, melyen Palesztinának zsidókkal való gyarmatosítása érdekében tanácskoztak s kimondták, hogy a londoni »Choveve Zion Society« főkegyeletévé alakulnak. A gyűlésen az említett londoni anyaegyletet elnöke Elias d'Avigdor és alelnöke Prag József képviselték, kik a Choveve Zion céljait ismertették. A Skócia területére kiterjedő főkegyelet létesítését lelkesítő sza-vakkal Macgregor dr. ajánlotta. Indítványát egy-langulag fogadták el. A tisztikart a legkiválóbb no-tabiliásokból állították össze. Elnök sir Muir Wil-liam és a titkár Peterson W. lelkész. A tagok között sok más különösen kívül Argyll herczeggel és Provost lorddal találkozunk.

— **Olaszország ügyvivőjévé** Hagába (Hol-landia) Polacca eddig olasz követségi titkárt ne-vezték ki.

— **Muszka igazságszolgáltatás.** Dukate falván (vilnai kom.) egy ottani Zimmermann nevű zsidó kereskedőnek igen szemrevaló két leánya van, akik a helységbeli fiatalság figyelmét magukra vonták. Nemrégiben az apát arra kérték, hogy leányait keresz-te tesse meg. Az apa alig utasította vissza a kérést, egyik leánya eltűnt. A keresés kutatás egy darabig eredménytelennek bizonyult, míg végre egy névtelen levél nyomra vezetett. Rendőri segítséggel a megszo-morított apa behatolt a kijelölt faluvégi házba s leá-nyát ott találta a pinczében falhoz erősített lánczra verve. A kérdőre vont háztulajdonosnő erre azzal állt elő, hogy a leányt maga Zimmermann bizta ra, s meg-fizetett neki azért, hogy leányát, nehogy az orosz kézre kerüljön, lánczon tartsa. Az apa és leánya tiltakoztak ezen vallomás ellen, sőt a leány azt állította, hogy erőszakkal hozták ide. A bíróság még aznap kimondta, hogy Zimmermann elvesztette apai jogait és ráadásul még el is fogatta. A leányt a rákövetkező napon görög keleti rítus szerint megkeresztelték s néhány nap mul-tán összeadják egy orosz hivatalnokkal. Az apai jogai-ból kifosztott Zimmermann, hogy a dolog még esatta-nósabb legyen, a »leányával való rossz bánásmód miatta« a törvény e' é állítják. — Ez a »fin de siècle« igazság-szolgáltatása!

— **A lebergi zsidók jótékony intézmé-nyei** egy külföldi lap szerint a következők: A kör-lház, mely 150 betegre van berendezve. A vele kapeso-latos rendelő intézetben naponként 100-nál több be-járó beteget látnak el orrosi tanácsosai felekezeti különbség nélkül. — A sínlők háza, hol 60 férfiről és

nőről gondoskodnak életfogytig. — A fiúarvaház, mely-ben 56 apátlan anyátlan gyermeknek van otthona. Az intézet növendékeiből alakított zenekar város-szerte közkedveltségű. — A leányarvaház a létesülés küszöbén áll. Az alapok megvannak, csak az intézet helyének kiszemelésében nem tudtak még az intézők megállapodni. — A jótékony adományokból fenntartott zsidó népkonyha 9 krajczárjával ad ebédet. Levest és kenyeret 3 krajczárjával szolgáltat ki. E népkonyhán az egylet költségére száz meg száz középiskolai tanuló étkezik díjtalanul. — A nagy zsidó iskolában a község terhére naponként 500 flu és leánynövendék kap jó ebédet ingyen. A felszolgálat a város legelőkelőbb zsidó hölgyei végezik. — Az orth. talmud-tóra 100 növendéke a három keményebb téli hónapon át szin-tén díjtalan ebédben részesül. — Az idei nagy drágaság következtében a szegényebb néposztálynak meggyült a baja Ezen úgy segítettek, hogy Horo-vitz Samuel hitk. elnök, akit ő felsége a napokban ültetett ki a Ferencz József-rend lovag-keresztjével a rabbinatussal egyetemben gyűjtést rendezett a szük-séget látók számára, melynek 6000 flt eredménye volt. Ezen összegből megvetették egy új intézmény alapját. A szegényebb lakosság számára ugyanis jó rozskenyeret süttetnek s azt az előállítási ár felén adják el neki. — Ezenfelül számos egylet működik, mely szegény lebetegedett asszonyokat segélyez, tü-zelő fát oszt szét stb.

— **Egy herczegérsék az orosz zsidókról.** Kramentz F. kölni herczegérsék Frank dr. ottani rab-bihoz f. hó 10-iki kelettel a következő levelet intézte: »Mídon főtisztelendőségednek az Oroszországban jelen-eg olyan keményen sujtott zsidókat segélyző berlini központi bizottság fölhívását tisztelettel visszautkldöm, annál őszintébb részvétellel vagyok ottani hitrokonaik szomorú sorsa iránt, mert minket katolikusokat is a legfájdalmasabban érint a mi lengyel és ruthén hittest-véreinknek ottani szakadatlan, rettenetes elnyomása. Azon bizottságok nemes törekvéseinek, melyek az ott-honukból indirekt elűzöttek számára másutt igyekeznek otthont teremteni, csak a legjobb sikert kívánhatom. Legtiszteletteljesebb híve Kramentz F. dr. Köln her-czegérséke. — Megjegyezzük, hogy e nemes egyházfe-jedelem az anyagi támogatást más uton helyezte ki-látásba.

— **Orosz zsidók kiművelése.** A Londonban tartózkodó orosz zsidók társadalmi és intellectualis helyzetének javítása, valamint angolosítása céljából Beskovitz D. dr.-é, a Londonban megtelepedett orosz-oroszági kemikus a saját költségein nyilvános könyv-tárat rendezett be az orosz zsidók számára. Ugyancsak a fent jelzett cél elérése végett Londonban ingyenes tanfolyamokat is rendszeresítettek, ahol az orosz mene-külöket az angol nyelvvel és gondolkodásmóddal meg-ismeretik és így az assimilálódást elősegítik. Az intézet

rendesen reggeli 10 órától esti 10-ig, vasárnaponkint pedig reggeli 6 órától esti 8 óráig van nyitva. — A közhasználatnak való átadás f. hó 10-én történt meg, mely alkalommal, Boskovitz D. dr., Adler M. N. és Landau H. felavató szónoklatokkal szerepeltek.

— **Egy olasz zsidójótékonysága.** *Ottolenghi* Jona, mint Aequiból jelentik, szegényház létesítésére 200,000 lírát adományozott. Az aequii gyermekmenhelyet, melyben egyetlen zsidó sincs, szintén jó részt ebökezt emberbarát tartja fen.

— **Kitüntetés.** Frigyes, badeni kir. nagyherceg *Blum-Auscher*, az isr. consistorium és a strassburgi gazdasági tanács elnökét, a zähringi oroszántend első osztályu jelvényével tüntette ki. Az elismerés ezen jelére alkalmul az szolgálta, hogy a kehl lichtenau-brühli most készült közuti vasut, — melyet e hó első felében adtak át a közhasználatnak, — Blum-Auscher volt a megalkotója.

— **Ritka jubileum.** Gleiwitzben *Freund* dr. egészségügyi tanácsos, a minap ülte annak örömnepét, hogy a városi képviselőtestület 25-ször választotta meg előjárójává. Ugyanezen alkalommal *Freund* dr.-t a város diszpolgárává avatták.

— **Uj Alliance-iskola.** Tangerban a mult hó derekán tették le alapkövét annak a hatalmas épületnek, melyet az Alliance Israelite központi bizottsága ottani két iskolája befogadására épített.

— **Amerikai jótékonyság.** Newyorkból jelentik, hogy a brooklyni zsidó árvaház jövára rendezett ünnepek 10,000 dollárral (25,000 frt) szaporították az intézet bevételeit, melyben jelenleg 101 árva van elhelyezve. — A newyorki isr. árvaház segélyegylet gyűjtése 2100 dollárt eredményezett.

— **Az egyiptomi uj alkiraly** a fiatal Abbas pasa trónjira sok kiváló jó tulajdonságot visz magával. Köztük van a zsidókhoz való rokonszenve is. A bécsi Theresiánumban, ahol öcsésével együtt nevelkedett, mindig szívesen érintkezett zsidó tanulórsaival, s különösen *Rothschild* Albert báró két ott tanuló fia voltak benső barátai.

— **»A kath. egyház és a zsidók»** című filozofia mű szerzője *Frank* Frigyes bajor tartománygyűlési képviselő, — mint Münchenből jelentik — a kir. kormányzó-hercegtől e művéért megleghangu elismerő levelet kapott. *Frank* könyve, melyet f. évi 1. számunkban mi is bőven ismertettünk, általános tetzésre talált s a benne kifejtett eszmékért előkelő állásu emberek, sőt a kath. egyház számos méltóságviselője szó, vagy írásbelileg üdvözölte a szerzőt.

— **A szent földről.** Jeruzsalembe a »Lemaan Zion» egylet palesztinai ügynöke a napokban levesosztó intézetet nyitott meg, melyben 10 paráért (9 kr.) bárki teljes ebédet kap. Az intézet jótéteményeit ezer meg ezer szegény ember veszi igénybe.

— **Moltke irataiból.** A nagy német hadvezér összegyűjtött irataiból most jelent meg a második kötet. »Németország és Palesztina« czimen érdekes közleményt találunk benne, melyben Moltke a szentföld kulturképességéről nyilatkozik. Ime a vonatkozó rész: »A kormány a munkára a legtágabb teret találja Palesztina belviszonyaiban, hol még minden teremtésre vár, de a hol a teremtésre mindennemű elemek is nagy bőségben vannak meg. A vagyon és a személy védelme, az ipari és kereskedelmi vállalatok biztonsága, valamennyi hitvallás megszívelése és a páratlan igazságszolgáltatás a töképenzest és gazdálkodót tömegesen csalogatná e gazdag földre, e szerencsés égalj alá. A tengerpartok kikötőinek és ez ország utainak ill. a Nyugat-India és Europa közt fekvő egyenes kereskedelmi uton két világrész kincseivel kelene megtelniök.»

— **Egy kis antisemita csetepaté** folyt le a mult hó 7-én a német birodalmi gyűlésen, melyből *Stöcker*, *Böckel* és *Pickenbach* urak esinos plezurokkal kerültek ki. *Richter* és *Singer* képviselők voltak a bajvivók, akik a fönt említett három ur fejéhez három mázsás igazságokat csapkodtak. — *Richter* magáról az antisemitizmusról beszélt, s annak apjait: *Bismarckot* és *Stöckert* választotta célpontul, *Singer* pedig a *Böckel* és *Pickenbach* urakat hurezolta meg és többek között azt az érdekes fölfedezést tette, hogy *Böckel* mielőtt antisemitává lett, a socialdemokratia terén szerzett érdemeket. *Singer*nek több mondása, minők pl.: »az antisemitismus az ostoba fizikók szocializmusa« és »a butaság által gyűlölve lenni, tisztesség, az alávalóság által gyűlölve lenni, irigylésre méltó« minden valószínűség szerint olyan szójárassá lesz, melyek az antisemitizmusnak és vitézeinek maradandó stigmáját fogják képezni.

— **A zsidók Newyorkban.** A »Century« egy cikke az alábbi érdekes adatokat állítja össze: A zsidók a világ egyetlen városában sem hivatkozhatnak több sikerre, mint New-Yorkban. A Broodwaynak 400 házát majdnem kizárólag zsidók lakják. Az 1200 en gros üzlelből 1000 zsidó kézen van. A 35 bankház tulajdonosai között, melyeknek bevételeit 13 millió dollára becsülik, a következőkkel találkozunk: *Seligmann*, *Hallgarten*, *Wormser*, *Lazard*, *Scholle*, *Kuhn*, *Loeb*, *Schiff*, *Jekelheimer*, *Speyer*, *Schäfer* stb. Közülük a legtöbb inkább jótékonyságával, mint fényűzésével vonja magára a figyelmet. — A newyorki zsidók ingatlanait 150—200 millió dollárra becsülik; és az ingatlanok jövedelmének $\frac{1}{2}$ része a zsidók javára esik. — A rendőri jelentések szerint a zsidók aránylag kevesebb kihágást, vétséget és büntetést követnek el, mint a keresztények. Megdönthetlen tény,

zott bele, a szél pedig gúnyosan felsivitott: »Polgár! Polgárok!« Mit tegyen? Mit?

Boszút fog állani! Boszút! Beszélni fog, mint Jeremiás, meg fogja sémmiteni, szavának erejével, a moral szépségeinek hatalmával, mint Spinoza tenné. De mi lesz véle? Ki ebből a Gomorából; kimenekül vízszatekintés nélkül, ha a kietlenbe, a sivatagba jut is!

Ő a becsületét nem mocskosítja el, soha, soha!

Ázva-fázva, gémberedett ujjakkal nyitott be szobájába. Az a sztali lámpa érnője mögött ott ült asszonya s levelet írt. Az ajtó-zörejre felpillantott.

Tiszta, zavartalan volt ez a tekintet.

— Jó hogy jön, nevelő ur. Kérni akartam, hogy vigye el ezt a levelet holnap reggel a tanár urnak...

S nyugodtan írt tovább.

Az az ember, ott az ajtófélfánál, odadölt a falhoz, hogy le ne essék Bátoralan, gyáva félelem megerőtleníté. Elszállott a boszúvágy, a szónoki erő, a morális felindulás, a leczkéztetési düh, elszállott minden — minden —

Az asszony pedig nyugodtan írt tovább.

Végre a férfi is magához tért s képzelete előtt ott ficzkándoztak azok a megsemmisítő szavak, melyeket hallott s melyeket — válaszképp — elgondolt. Színesek, ragyogók voltak. Felbátorodott.

Töredezetten, de szilárdan beszélt:

— Nem viszem el. Többet — soha — soha —

Az asszony meglepetten nézett fel.

— Miért? — dadogta.

— Postillon d'amour nem voltam, nem leszek. Nagyságod mást is felhasználhat ily reám nézve lealacsonyító munkára — — ha — — mindenképen ragaszkodik hozzá — ha —

Az asszony felugrott.

— Nevelő ur!

— Nem fog elijeszteni. Mindent tudok, most már én is tudom. A félvilág beszél. Nekem is megmondták.

— Hazudtak.

— Hazudtak? Igaz ez? Jó. Elbiszem. Adja ide azt a levelet. Ha Tiborkáról szól, ugy is elolvashatom.

Az asszony ijedten kapott a levél után.

Felragadta és megtörten suttogta:

— Hallgasson — a férjem előtt — — igéri?

S könyörögni kezdett. Szerelemről, kínról, gályarabságról, megoldhatatlan lánczokról beszélt, végigdölt a diványon és zokogott, zokogott.

A nevelő ur pedig, még mindig a falhoz dölve, nézett rá mereven. Mindjobban meg'ndult. A sirás erősen hatott idegeire s a bűnbánó Magdolnát látta maga előtt. »Az vessen rá követ, ki büntelen« susogta magába s közelebb lépett. Megfogta az asszony kezét s megcsókolta.

Az asszony tekintetében pokoli fény villant fel. Megsimitotta a nevelő ur sovány kis kezét s úgy kö-

nyörgött hozzá. Eközben mindjobban feléje hajolt s bűvös lehellete érintette.

— Hallgatni fog, ugy-e? Hisz tulajdonkép büntelen vagyok a világ! Mit higgyen maga, a bölcs, az okos ember, a világnak.

Csengetés hallatszott. Tudta, hogy a férje jött meg. Megszoritotta, valamivel erősebben, a nevelő kezét és fojtott hangon mondta:

— Hallgat? Legalább holnapig. Igéri?

— Igen. Én...

Tovább nem szólhatott, az asszony kisuhant a szobából. Magára maradt. Ezer új érzéssel és képpel gazdagabban, nagy fájdalomtól, erős szégyenérzettől áthatottan.

Lángolt az arcza, valami fojtogatta a rorkát. Erőtellenül dőlt végig a diványon, s a levegőben még érezte az asszony perfume-jának illatát. Mohón szívta magába. Aztán gondolatnélküli, mámoros magánkivültségbe süllyedt.

Megijedten tekintett órájára, mikor magához tért. Éjfél elmúlt. Levetkezett, de nem tudott elaludni. Hosszan, nehezen lélegzett és erős fejförcsei voltak. Behunyta szemét s a levegőben fakó, színtelen alakokat látott, s gúnyos, vigyorgásszerű hangokat hallott. Levél — — majom — postás — zugott a légben, s kínozták.

Hallgatni fog. Hisz ugy sem segíthet a dolgokon. De azután? Mi lesz aztán? Itt maradjon? Ez lehetetlen. Megsérti lelke tisztaságát s Pirike becsülését bitorolná. Ez a pont az, hol megszűnik az érdek s megszólal a becsület. Jól van, hallgatni fog s módot keres az elmenésre. Mikép? Mikép?

S míg ezen kinlódott, ajkai akaratlanul dadogtak: egy—kettő—három — a képek egyre zavarosabbakká váltak — tíz — negyven — száz s elaludt.

Fejfájással ébredt fel. Az utcán találkozott Pirikével s együtt mentek az iskola felé. Szerette volna megmondani, hogy minő nagy bánat nyomja a lelkét, de hogyan? Akkor mindent el kellene néki beszélni s lehet-e ezt a szüzi lelket ilyen gondolatokkal bepiszkolni? Még czélozni sem mert reá s annál jobban lehangolódott.

Egész délelőtt szótalanul ült helyén, alig figyelve arra, a mi körülötte történt. Felelt is, jól, de mindezt öntudatlanul. Ebéd alatt is szótlan volt, az asszony, véle szemben, nem mert reá pillantani. Látta, hogy azt is megviselte az éjszaka. Szemei beesettek, s homlokán az erek kidagadtak. Az ur észrevette s megkérdi okát.

— Erős migraine-em van, — mondotta. — Ebéd után ágyba megyek.

— Küldjek az orvosért?

— Nem. El fog mulni magától. A migraine-stift mindig használ.

A fekete kávé már szobájába vitette.

(Folytatása köv.)

Lázár Béla.

FELFEDEZETT SZIV.

Beszély a prágai gheftóból.

Írta: AUERBACH BERNÁT.

(5)

— Ha sikerülne azt az ügyes-bajos dolgot rendbe hoznom — szölt Riszler — amit a Betti apja rám bízott, még pedig úgy, hogy az ő javára dőlne el, akkor bizony, úgy fordulhat, egészen az én emberemmé válna. Hanem hát nem sok a kilátás a sikerre. Az én támasztott és világos jogszerűségen alapuló érveket, melyeket Korn Judá szomszédja és háztulajdonostársa érvényesít ellene, nekem alaptalanoknak tartom, és kérem kimutatnom, vagy legalább is redukálnom. De tudom, hogy Korn uram keményfejű és szívével a per, a ki a jussát körömszakadásig védi.

— Csak bizza reám ezt a dolgot is és nyugodtan bele az én közbenjárásomba — szölt Tachau és hatalmas mosoly játszadozott a szája szegélyén. — Mit a paragrafus-moly jurista nem tud nyélbe ütni, nekem, az öreg Ancslinak sikerülni fog. — Ön újnak néz engem? No lássa, nekem a keményű hirre kapott Korn Judá annyira a hatalmában, mint a cserebogár annak a pubikának, aki számára bogyozta a lábát. Fura egy története van nekem, melynek egyedül én vagyok a krónikája. Ha az idejéből, hát nyissa ki a fülét.

Riszler helybenhagyólag bólintott és Tachau kezdte:

— Sok embert a csapások, mit a sors mér szívére, ellágyítanak és az embertársaikkal való együttműködésre készítetnek. Kik azelőtt ügyet sem vetettek az ember bajára, a saját bajuk iskolájából kiképzve, a mások szenvedéseivel szemben merő rokonhívvé válnak és érzelmeik minden hurja megrezdül, mint a klaviros kisasszonyok keze alatt a zongora, akik szükségben kell segíteniök. Mások meg vannak azok, akiknek szívében a saját sebük rút forradást idéznek, kemény, érzéketlen kriptát. Nem érznek és nem látják más, csak a saját bubánatukat, mely olyan kegyetlennek tetszik előttük, hogy ahoz képest a saját ember baját semmiségnek, elenyésző csekélynek tekintik; sőt úgy tetszik, mintha a mások szenvedéseiben vigaszt látnának, és egy világért megmozdítanák a kis ujjukat, hogy azon enyhítsenek.

Irigylik, szinte gyűlölik azt a szerencse fiát, aki elégedetten ballag a földi lét ösvényein. És ilyen ember, és ilyen vágást mért Korn Judára az ő balja. Nem mondhatnám, hogy ártatlanul és rá nem számítva érte őt a súlyos csapás, mely elhibázottá, rogtalanná tette egész életét. Belső szótalan kegyetlenség a lelkiismeret fordulása, a kegyetlen önvád felé. Valóban részvételt, mély részvételt volna az ember Korn Judához, ha szerencsétlensége közepette ő határtalan egoismusa el nem löptette és érzéketlenné nem tette volna embertársaival szemben. De azonban elidegenített magától mindenkit.

Korn özvegyen elégedelt és minden igyekeztét arra fordította, hogy igen szép egyetlen leányát, a Rózát, akire bizony csinos summájú vagyónka nézett, fölnevelje, kiképezze, még pedig valami gazdag urficska számára. A választást előre is a papa tartotta fenn magának.

Hanem a leány azonközben alaposan belebomlott a szomszédifjúba, akinek sok volt ugyan a tudása, de kevés a vágott dohányja. Különböző Neuer Salamonnak hívták a szerencsés halandót. Az ifjú, aki nyakra-főre tanult, hogy beválthassa öreg édes anyja kívánságát, hogy mint bold. apja, ő is rabbivá lehessen, — a kívánatos Rózika szerelmét a leggyöngédebben viszonzta.

Istenfélő életmódja és jelentékeny tudása miatt a szemrevaló fiut mindenfelé tisztelték, becsülték. Esze és saját belső értékére támaszkodva Neuer azt hitte, hogy joggal tarthat számot a Korn leányának kezére.

Ő is, miként ön, Riszler ur, fölkeresett, hogy tanakodjék velem — az apja unokabátyám volt — mi módon szerezhetné meg a leány kezét. Azt ajánlottam neki, hogy várjon míg ezélhoz jut s megválasztják rabbivá.

Nem fogadott szót. Még az nap fölkereste az öreg Kornt, beszélt neki a törekvéseiről, meg a jövőre való kilátásairól, melyek lehetővé teszik a tüzhelyrakást, az asszony-tartást. Elmondta, hogy nagyon de nagyon szereti a Róza leányát, meg hogy meg van győződve szerelme viszonzásáról. Azért hát kéri a leány kezét.

Korn megszegyenítő, lealacsonyító modorral fogadta a kérést. Káromkodott, dult-fult azon merészség miatt, hogy egy olyan »éhenkórász« mint Neuer, ilyen kérést mer hozzá intézni. Aztán kitiltotta a házából és ráparancsolt, hogy így meg úgy, de a leányának szót se minderről.

Neuer a megszegyenítés és keserűség könyei között mesélte el nekem az ő vállalkozása eredményét. Nem segíthettem rajta másként, hát csak vigasztaltam, hogy legyen türelemmel, hisz a leány szerelmében megbizhatik.

Riszler, aki feszült kíváncsisággal hallgatott, ki-magyarázható izgatottsága következtében megszakította az elbeszélést:

— Álhatatos maradt e a leány? (Folytatás köv.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése január hó végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váczi körút 23. sz.

Reflexiók.

Magyarországi hitrokonaink 1792-ben adták első tanujelét annak, hogy politikai és társadalmi viszonyaik javulásán közös erővel és egyetértéssel munkálkodni akarnak. Az eszköz, melylyel ezen czélt elérhenni vélték, abból állott, hogy több, vagy kevesebb megye zsidó hitközségei képviselőket választottak nem valamely felső meghagyás folytán, hanem önszántukból, kik rendszeren azon városban gyültek össze, a hol az országgyűlés székelt, tehát előbb Pozsonyban, majd Pesten. Ezen képviselők egy bizottságot választottak, mely az általános érdekű zsidó ügyeket a törvényhozói testületnél folyton szorgalmazta. 1807-ben 8 megye képviselőivel találkoztunk Pozsonyban, 1825-ben már 13 megye küldöttjével, ezek közt Vas megyéét is, ki a horvátországi zsidókat is képviselte. Ezek nyolcz tagu bizottságot választottak, melynek tekintélye és sulya abban rejlett, hogy számos hitrokonaink nevében jogosan felléphettek. Ilyen bizottság működött az 1831-iki országgyűlés tartama alatt, de még a 40-es és 50-es években is találkoztunk néha-néha a magyarországi zsidók megbizottjaival*.

Hallom, hogy az orthodox vezetés (nem az orthodoxok) hadat szándékozik üzeni a mozgalomnak. Ez ne ijesszen meg. Hány helyen elleneztek a jobbágyak a felszabadulást; az emanczipációt is mint nagy szerencsétlenséget akárhány csodarabbi akarta elhárítani a zsidóság fejétől, sőt így volt ez Franciaországban is; a mikor I. Napoleon a zsidók egyenjogusítását czélba vette. A lángeszű császár épen az orosz hadjáratához készült. Metzben volt főhadiszállása. Akkor megjelent nála a délfraanciaországi orth. zsidók egy küldöttsége tábori sátorában őt megkérendő, hogy álljon el azon szándékától, hogy a zsidókat emanczipálja. Jó alattvalók voltak eddig, de aggódnak, hogy ha az egyenjogusítás következtében a vallásos érület majd meglazul, akkor az alattvalói hűség is veszendőbe megy, mert az istenfélelem fő- és alapfeltétele az alattvalói engedelmességnek. I. Napolcon ennek hallatára roppant haragra lobbant és rájuk kiáltott: »Akarom, hogy a zsidók egyenjogusittassanak, és fognak is majd egyenjogusittatni.«

Tout comme ehez nous! Ha akadnak is köztünk egyesek, kik a zsidó vallás egyenjogusítását sem szükségesnek, sem üdvösnek nem tartják, minékünk, csüggedést nem ismerve kell küzdenünk ezen eszme mellett. Én még egy országos értekezlet megtartásától sem riadnék vissza, melyhez a vidéki hitközségek képviselőiket letszés szetintí számban küldjék fel. Ha ezen értekezletnek semmi más kézzelfogható eredménye nem is volna, mint az, hogy a receptió kérdése miben volta szélesebb körben ismertetnék meg, akkor is hasznosnak bizonyulna, hisz igen sokan nem is tudják, miből áll tulajdonképpen a zsidó vallás receptiója!

De én azt hiszem, hogy má lehetne ezen értekezletnek. Tanulj Miként a hitközségek képviselői e egy állandó bizottságot választottal a zsidó ügyeket folyton szemmel úgy válaszszon az egybehivandó egy bizottságot hasonló hatáskörrel ban okvetlenül helyet kellene foglaljanak benne továbbá hazánk hitközségeinek képviselői és tekintéltáros pártállására. Ezen bizottság nem lehetne, nem is szabad lennie egyenjogusításának keresztülvitele. kellő tapintattal és előrelátással hivatva volna a köztünk levő viszetni, a szakadást áthidalni, erre időelőtti volna.

A végrehajtó-bizottság

melyet lapunk multiheli számában héten küldetett

Igen tisztelt hitrokonaink!

A fővárosi zsidó vallásnépes értekezletet tartott, melynek fő célja a hitközségek elhatározásai és lelkesedéssel elhatározásai kezlet egyenjogusága érdekében indítanak oly czélból, hogy a zsidók egyenjogusításához kérvény nyujtassék be. A bizottságot küldött ki, melynek feladata a vidéken lakó zsidósággal kapcsolatban végett lépjen érintkezésbe.

Nem akarunk felesleges munkát végezni a zsidók jogosságának, igazságosságának, akkor, midőn hitrokonainkhoz hasonlóan ti is a zsidók sérelmeit éppen úgy is megértenétek, mint a zsidók lelkesedése semmivel sem nagyobb, mint a zsidók mögött és tettvágyuk a mi zsidók. Ügyünk a felekezlet becsületét, szabadelvűség és nemzeti eszme, és lelkesítés nélkül is önkéntes denki, a ki a magyarságért, zeteért igazán érezni tud.

Egyszerűen arra szorítunk, hogy kérjük mindnyájunk közösen a támogatására, felkérjük, hogy a zsidók befolyásával odahatni méltóan a fővárosihoz hasonló gyűlésre, hogy volna annak kimondása, hogy a zsidók vallásu polgárság a fővárosi gyűlés gáévá tévén, a majdani gyűlésre való aláírására hajlandóak.

T. a. Magyar hitközség L. 1/2

mertessük azon elvi alapot, me-
guságunk kivivására a fővárosi

ásnak vagyunk hivei, mely az
k bekezdő soraiban nyilvánul,
ninha érezte volna e törvény
bekezdő soraiban kijelenti, hogy
e van szánva, »addig is, míg a
ogusága törvény által egyeteme-
vallásfelekezetek egyenjoguságát
örvényben, a vallásszabadságban,
ést nyernének. A vallásszabadság
ü, nemesak mint zsidók, hanem
is, mert azon nézetten vagyunk,
solhatná gyökeresen az összes
eit. Ama rendszer érvényesülése,
llíli közösség, melynek kebe-
e minden felekezet egyenlő,
törvénybe nem ütköznek;
ami feladatokat az ál-
ot enged az egyenlő-
házi jellegű feladatok
elvének megvalósítá-
összes hazai vallásfele-
at.

epviselőház a legutóbbi
ntra helyezkedett, hogy
óhajtja tovább fejleszt-
jelentheti, hogy a képví-
etek rendszeréről a vallás-
akar, hanem mint eddig,
an bevette az egyes fele-
akar követni továbbra is —
ház ragaszkodnék álláspont-
k rendszerével szakítani nem
z országgyűléstől, hogy a
vett felekezetek sorába.

közzeink, melyeket érett
ere választottunk. Ujból
gigós ügyünk érdekében
ba vetni, így a mozgalom
és a végrehajtó bizott-
haladéktalanul értesíteni

zlettel
tó bizottság nevében:
Mezei Mór,
elnök.
Vázsonyi Vilmos,
jegyző.

an a végrehajtó bizott-

Alelnökök: Kornfeld Zsigmond, igazgató, dr. Löw
Tivadar, ügyvéd.

Jegyzők: Dr. Halász Frigyes, ügyvéd, dr. Márkus
Dezső, ügyvéd, dr. Mezei Ferencz, ügyvéd, Palágyi
Menyhért, író, Szabolcsi Miksa, szerkesztő, dr. Vázsonyi
Vilmos, író, ügyvéd

Bizottsági tagok:

Dr. Abonyi József, orvos, dr. Acsády Ignác, író,
Adler Dávid, kereskedő, Adler Lajos, hitk. előjáró,
dr. Adler Zsigmond, orvos, dr. Alexander Bernát, tanár,
Balázs Ignác, író, dr. Bánóczy József, tanár, dr. Baracs
Marcel, ügyvéd, dr. Báron Jonas, egyet. magántanár,
Csángóhétfalusi Baronyi Benedek, nagyl., dr. Baumgar-
ten Izidor, kir. tvszéki bíró, Beck Nándor, bankigazgató,
Beimel Jakab, nagykereskedő, dr. Blau Lajos, tanár,
Bram Miksa lovag, igazgató, Breitner L. Zsigmond,
nagykereskedő, Bródy Zsigmond, író, dr. Brück Miksa,
orvos, dr. Brüll Ignác, angol consul, Brüll Ármin,
nagykereskedő, dr. Chorin Ferencz, ügyvéd, dr. Dalnoki
Béla, ügyvéd, dr. Décesy Zsigmond, kuriai bíró, Deutsch
Sámuel, hitközségi előjáró, hatvani Deutsch Bernát,
földbirtokos, hatvani Deutsch Sándor, földbirtokos,
Deutsch Sándor, nagykereskedő, Ehrlich G. Gusztáv,
kereskedő, dr. Farkas Emil, ügyvéd, dr. Feleki Béla,
ügyvéd, Fenyvessy Adolf, író, dr. Fodor Ármin, kir.
előjáró, Frank Antal, bankigazgató, dr. Friedmann
Bernát, ügyvéd, Fürst Jakab, nagykereskedő, dr. Fülöp
Károly, ügyvéd, dr. Glasz Izidor, orvos, budai Gold-
berger Bertalan, nagykereskedő, budai Goldberger Imre,
nagykereskedő, dr. Goldberg Rafael, főrabbi, Gomperz
Károly, nagykereskedő, dr. Goldziher Ignác, egyet.
magántanár, Grünbaum Miksa, hitközségi előjáró, cse-
tei Herzog Péter, földbirtokos, Hirsch József L., nagy-
kereskedő, Holitscher B. Lipót, nagykereskedő, Horo-
vicz Lipót, festőművész, Hüvös József, ügyvéd, dr. Jel-
linek Arthur, ügyvéd, baraszi Jellinek Henrik, igazgató,
Kabos Ede, író, dr. Kármán Mór, egyet. magántanár,
dr. Kayserling M., rabbi, dr. Kaufmann Dávid, tanár,
Keppich Lipót, háztulajdonos, dr. Klein Gyula, rabbi,
Kohner Agoston, nagykereskedő, Kohner Zsigmond,
nagykereskedő, dr. Kohn Sámuel, rabbi, Makai Emil,
író, megyeri Krausz Izidor, földbirtokos, megyeri Krausz
Lajos, gyáros, Kunewalder M. L., nagykereskedő, dr.
Lederer Béla, író, kisteleki Lévy Henrik, főrendiházi
tag, Linczer Imre, gyáros, Machlup Adolf, gyáros, dr.
Mangold Henrik, kir. tanácsos, dr. Marczali Henrik
egyetemi magántanár, Müller Vilmos, nagykereskedő
dr. Munkácsi Bernát, egyetemi magántanár, dr. Nemé-
nyi Ambrus, író, dr. Neuberger Ignác, kuriai bíró,
dr. Neumann Antal, ügyvéd, dr. Neumann Armin, ügy-
véd, gárdonyi Neumann Frigyes, nagykereskedő, itj. dr.
Neumann Sándor, ügyvéd, Neuschloss Emil, nagyke-
reskedő, Neuschloss Ödön, nagykereskedő, dr. Ónodi

— törvény-
néki hirog

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

— kereskedő

Ignác, hitk. elöljáró, dr. Pollák Illés, ügyvéd, Pollák Lajos, rabbi, dr. Pollák Rezső, ügyvéd, Popper István, nagykereskedő, dr. Rosenberg Gyula, ügyvéd, Rust József, dr. Salgó József, ügyvéd, dr. Schächter Miksa, egyetemi magántanár, dr. Schiller Zsigmond, író, Schlesinger Ignác, nyomdatulajdonos, tornyai Schosberger Nándor báró, tornyai Schosberger Zsigmond báró Schweiger Márton, hitk. elöljáró, dr. Silberstein-Ötvös Adolf, író, dr. Simon József, ügyvéd, Spitzer D. H. kereskedő, Stern Ignác, gyáros, Sternthal Adolf, földbirtokos, dr. Stiller Bertalan, egyet. rendk. tanár, dr. Stiller Mór, ügyvéd, Strasser Nándor, nagykereskedő, Sturm Albert, író, Sváb Károly, főrendiházi tag, Szabó József, földbirtokos, Szatmári Mór, író, Székely Béla, író, dr. Szili Adolf, egyetemi magántanár, Tabori Robert, író, dr. Tarnai János, kir. táblai bíró, dr. Tatai Adolf, ker. orvos, Tenczer Pál, író, dr. Tuszkay Ödön, orvos, baranyavári Ullmann Emil, nagykereskedő, érényi Ullmann Sándor dr., ügyvéd, dr. Ullmann Pál, ügyvéd, Vázsonyi Jenő, író, Veigelsberg Leó, író, dr. Vidor Zsigmond, orvos, Wahrmann Mór, hitközségi elnök, Wahrmann Sándor, magánzó, Weiner Károly, háztulajdonos, dr. Weinmann Fülöp, kir. közjegyző, Weisz Berthold, nagykereskedő.

Megkeresések és értesítések dr. Mezei Mór urhoz, végrehajtó-bizottság elnökéhez, intézendők. (Budapest, Nagy korona-utca 13 szám.)

Vidéki tárczalevél.

Eljaser Kochacho. — A zsidó kántorság művészet, de nem mesterség. — »Ki ad többet érte« — A képviselőjelöltek természetének különfélesége. Többfélék az utak — Romába. — Vigyázzunk.

Felekezeti viszonyaink rendezetlensége következtében ott fent a kultuszminiszteriumban oly sűrűn foglalkoznak a zsidó házassági és a szombati munkaszünetről szóló törvény-codexszel, hogy az illető községek bizonyosan ismerik már a hálás elismerés ama népszerű nyilatkozatát, melylyel a jámbor hívó és hallgató ugynevezett »jó szombatok« a templomi szószékről szípkázó elmeszikkákat, körmönfont fordulatokat és meglepő ötleteket nyugtázn szokott. A j'jaser kochacho (népiesen »sekajech«) a tetszésnyilatkozat e netovábbja fölér egy teli ház tapsviharával, hozzá képest a hoch! éljen! evviva! zivió! nagyon is hétköznapi, gyakori használata által kopott valami és kétes értékű, szóval, aki a jelzett elismerés módjában részesült, az elevenére tapintott valamely dolognak. S a tetszés ama patriarchális nyilatkozatára érdemesek a vallásügyi miniszterium 468,77, 468,78, 468,80 és végre 183,82-91 sz. rendeletei, melyek az izr. orsz. iroda közvetítésével, sőt hihetőleg annak egyenes sugalmazására

lettek kibocsátva. Az első három véget vet a balkézről való esketéseknek, minden félreértést kizáró módon kimondván, hogy »izraeliták házasságra csak az illetékes rabbi által adhatók érvényesen egybe,« továbbá, hogy »ép azért, mert jogállamban élünk, eleve ki van zárva, hogy egy rabbi oly cselekvés végrehajtására szólítsanak fel az állam által, melyet vallása neki határozottan megtilt«; hogy a polgári bíróság a házasságot az állam álláspontjából felbontottnak nyilváníthatja ugyan, de a vallás által szentesített frigy csak a vallás által követett szertartásos cselekvés útján bontható fel,« az 183,82 sz. a. rendelet pedig felmenti az izr. iparostanonczokat a szombaton való írás, rajzolás és számolás alól. De az utolsó rendelet érdekes még a mozaiko-talmudikus szempontjából annyiban is, amennyiben azt tanúsítja, hogy annak nagyságos, vagy tán méltóságos szerkesztői a zsidó szertartásos ügyekkel való serény foglalkozás következtében ugyanazon álláspontból bírálják el a szombaton való írás alóli fölmentés tárgyában befolyó kérvényeket, melyre a régi talmudisták az új esztendei kürt harsogással szemközt helyezkedtek.

Szerintök ugyanis a Sófar harsogtatása művészet, de nem mesterség, valamint a zsidó kántorság is művészet, de nem ipar-számba megy, különben hogy eshetett volna meg egy zsidó kántoron, hogy fiának a szombati írás alól való fölmentésére vonatkozó kérvényével kereken visszautasított, míg az iparostanoncz apja — zsidónak de pur sang, már t. i. tisztavérű zsidónak lett elismerve, akire nézve a szombat áthágása igen is bűn! Mint hírlík, mozgalom indult meg a zsidó kántor-körökben a szombat korlátlan megünneplése tárgyában s erre a legkedvezőbb alkalomként kínálkozik a küszöbön levő képviselőválasztás, mivelhogy feltehető, hogy a szabadelvűség dolgában megindult versenyemez időszakában a szabadelvű, vagy kormánypárti, a szabadelvűbb, vagy nemzeti párti és a legszabadelvűbb, vagy függetlenségi és negyvennyolczas párti képviselőjelöltek egy perczig sem fognak habozni a kántorok szavazatait a szombati írásnak programjukba való felvétele árán megnyerni.

S ha tagadhatlan is, hogy nem valamennyi képviselőjelölt nem annyira aczéllal való, hogy a kántorok egyöntetű eljárásának kalapácsütései alatt végre meg ne hajolnának, de azért az sem tévesztendő szem elől, hogy vannak jelöltek — quantum satis — akiknek avitikus természete a zsidó vallást nem veszi be, még akkor sem, ha a rá nézve fanyar ízű labdacsot a választói szavazat czukorhájába burkolva nyújtják neki oda. S ha a természetükön erőszakot is gyakorolnának, s azt vasvillával is elűznék, annyi az ut Romába, hogy oda elérve végtére is oda tér vissza, ahonnan — a választás idejére ki lett üzve. Azért hát csak lassan a testtel! Üssük

a vasat a meddig izzó, de féltsük a szemeinket a széjjel pattanó szuró szilánkoktól; emeljük jó magasra a kalapácsot, de ne feledkezzünk meg a mögöttünk állók koponyáiról.

Nagybecskerekén, 1892. január 20.

Dr. Klein Mér.
főrabbi.

Praecedensek.

Varga Pál református lelkész Szegeden folyó hó elején elhunyt. Érdekesnek tartjuk ez alkalomból a következő akták közlését már azért is, mert kitetszik belőlük, hogy jobb érzésű keresztény papok még ez előtt néhány évvel is azt hitték, hogy a receptió nélkül is magától értetődik a viszonzosság. Azóta persze a szabadalvú kormány aegise alatt nagyot fordult a világ visszafelé és ma már nem állitanak ki hazánkban hasonló okmányokat. Ime a két okmány 102/1870. sz. Áttérési bizonyítvány.

Violaszári Ferencz — született N.-Kanizsán Zala megyében 1804-ben, nős — 1848-ik év óta helvét hitvallású, f. 1870-ik évi október hó 28-ikán hivatalom előtt Nikoits István szegedi lakos könyvvezető és Antonovics János szegedi lakos mint a végre meghívott tanuk jelenlétében kinyilatkoztatta, hogy ő ősi vallására, az izraelita egyházba kíván visszatérni.

1870-ik évi November hó 15-én 2-ik izben Nikoits István könyvvezető és Bémer Antal borbély — mint tanuk jelenlétében előttem kijelentette, hogy multkori nyilatkozata mellett megmaradván, a hely. hitvallás egyház kebeléből az izraelita vallásu egyház kebelébe kíván áttérni.

Miről jelen bizonyítványomat hivatalos pecsétemmel megerősítve kiadom.

Szegeden, 1870. Novemb. hó 15-ikén.

(P. H.) Varga Pál, szegedi ref. lelkész.

10/1879. Bélyegm. iven. — Áttérési bizonyítvány.

Alólírott hivatalosan bizonyítom, hogy W. D. református hívem, néhai Benkő Klára özvegye, — ki mint 24 éves nőllen ifju 1870-ik évi november 21-én áttért a keresztyén ref. vallásra s a kolozsvári ref. egyházközség hívei közé fölvetetett, az ottani ref. lelkészség írásos bizonyítása szerint — mai napon nálam megjelenvén, Varga Antal és Gallyás István tanuk előtt kinyilatkoztatta, hogy ő ismét az izraelita vallásra kíván visszatérni.

Miről jelen bizonyítványomat hivatalos pecsétemmel megerősítve kiadtam.

Szegeden, 1879-ik évi február hó 13-án.

(P. H.) Varga Pál, szegedi ref. lelkész.

Közlünk ez alkalommal egy harmadik hasonló okiratot:

Alulírt, mint a temesvári evangélikus egyház lelkésze, bizonyítom, hogy Kovács Katalin, Kovács György és Hős Mária leánya, ezen lelkészi hivatal előtt két izben nyilvánítá, miszerint a h. h. egyházból a héber egyházba térni szándékozik.

Temesvár 1.74. április 14.

Kramár, prot. lelkész. (Pecset: A temesvári egy. evang. lelkészi hiv. pecsétje.)

Az első okiratban említett Violaszári Ferencz azóta meghalt s a zsidó temetőben nyugszik. Jó, hogy már el van temetve: a mai szabadelvűség mellett visszakérné az egyház és a kultuszminiszter, hivatkozva a keresztség eltörölhetetlen jellegére, csupa szabadelvűségből reá parancsolna a „héber egyház“-ra, hogy ki kell adni.

Közli: Zs. P.

Megjegyzések egy „tudományos“ kritikára.

Nagy dinom-dánom járja a csárdában, a mely a Magyar Zsidó Szemléhez van czimezve.*) Vajda ur zokon vette, hogy e lapok hasábjain ráolvastuk az igazságot s a M. Zs. Sz. szerkesztőségéből köleszöngött rosz puskával nekíront e sorok írójának. Megtorolni akarván némely megjegyzéseimet, előveszi »Biblia Szemelvények« című tankönyvem, nagy szorgalommal összegyűjti a sajtóhibákat s ezekből, meg némely adatokból, a melyek az ő nézete szerint helytelenek, be akarja bizonyítani elemi készültségem hiányos voltát. Mindezt igen könnyű lenne elviselni, mert komoly férfiak nem fognak jelentőséget tulajdonítani a mi »tudományos« (?) folyóiratunk e komoly közleményeinek, ha ugyan a M. Zs. Sz. közönségének az abonyi rabbi ur nemes fáradozásról tanuskodó cikkének olvasója akad; de a bizalom, a melylyel a pesti zsidó hitközség tanügyi vezetői könyvem fogaadták, kötelességemmé teszi, hogy az abonyi »héber nyelvész« által kimutatott »elemi grammatikai botlásokat« megvilágítsam,

A hibák közt említi a cikkirő, hogy Ézs. 11 12, versében וְיָדָה -ről azt mondom: több. sz. st. cons. part. nifal וְיָדָה -ból. (A M. Zs. Sz. szerk. jól tette volna, ha legalább a könyvből vett magyar idézetekben nem hagyott volna sajtóhibákat) »Minden pontos — úgy szól diadalmasan a M. Zs. Sz. — csak a még helyesen pontozott tö nem. Ha a dágések iradut érteke volna a szerzőnek, nem konfundálta volna a két ugyanazon értelemben előforduló gyököt.« Valóban szörnyű tudatlanság lehet, a melyről a magyar zsidóság »tudo-

*) Kár megbántani magát a lapot, a mikor tisztelt cikkirő ur annak egy cikkével polemizál. Ez a nézetünk az e cikkben előforduló, magát a lapot, vagy annak a szerkesztőségét támadó megjegyzéseket illetőleg.

mányos» közlönye így ír. S mégis különös Gesenius-nál (Hebr. Aramäisches Handwörterbuch VIII. kiad.) נִדְּהָ gyök alatt azt olvasom: »Aber נִדְּהָ Jes. 11, 12 56, 8. ist ptc. Ni. für נִדְּהָ von נִדְּהָ«. Ugyanezen szerző grammatikájának legújabb kiadásában (69. l.) lehetősé- nek van feltüntetve a נִדְּהָ-ból való származtatás s a legújabb időből való legjobb kommentár. Ézsaiás könyvéhez. (Dillmann, Der Prophet Jesaja erklärt 1890, 122. l.) helyesebbnek tartja a נִדְּהָ-ból való származtatást. Látnivaló, hogy olyan társasággal osztozom a »dages iránt való érzék hiányában» és a »két gyök konfundálásában» a melynek tudománya majdnem fölé a mi »tudományos» folyóiratunk kritikusanak grammatikai jártasságával.

»Különös szerencsétlensége van szerzőnek» — úgy szól a »tudományos» folyóirat, a מוֹם tővel, a melyet hat helyen cholemmel pontoz, »tévesen a mediae o-hoz számítván.« A M. Zs. Sz. laikusai, ugy- látszik, ép oly kevéssé mélyedtek el a héber grammatikába, mint a zsidó theologusnak teljesen fölös- leges összehasonlító vallástudományba, mert különben tudnák, hogy מוֹם infinitivusa מוֹם s éppenséggel nem hiba, ha így pontozzuk. בּוֹשׁ gyökből származott alak a könyvben összesen hatszor fordul elő, ötször בּוֹשׁ- nak van pontozva, egyszer בּוֹשׁ-nak, a mit senkisé- meg jelentéktelen sajtóhibánál többnek tartani.

Rendkívül mulatságos a cikknek következő helye: »Nem bocsátkozhatunk itt elemi grammatikai fejtegetésekbe, azért csak röviden utalunk itt azon helyekre, a melyből kitűnik, hogy הֵלֵל, הֵלֵל, הֵלֵל igék piél alakjait nem ismeri.« A ki így nagyképüsködik, annak nagyon bizonyosnak kell dolgában lennie. A valóságban a cikkíró ugyancsak nem adja pontosan a szabályt, de a következő megjegyzéseiből ki- tűnik, hogy hallott harangozni, de nem tudja hol. »Minthogy a szövegben, — úgy szól a cikkíró 2 ki- vételével mindig a helyes alak található, a jegyzetekben pedig a szöveg helyessége daczára talán 10-szer consequenter a helytelen alak áll... különös dolog volna, ha a szedő ily tudományos hi- bákat szedne, a melyek fölött a szerző... átsurran « Mennyi erőlködés, hogy a bizonyítás a kívánt nemes célhoz vezessen! E mellett a szeretetreméltó cikk- írónak nincs sejtelve róla, hogy a szóban forgó sza- bály szerint a הֵלֵל, הֵלֵל, הֵלֵל szavakat következé- tesen הֵלֵל, הֵלֵל, הֵלֵל-nak kellene pontozni, pedig szövegünk הֵלֵל, הֵלֵל, הֵלֵל stb. alakokat mutat. (L. 14 24, 27, 31, 36 II) Ha tudta volna a cikkíró Ben- Asérnek szóban forgó szabályát, akkor nem mond- hatta volna, hogy a szövegben »2 kivételével mindig a helyes alak található.« Mi nem tartjuk hibának, hogy sem a szöveg, sem a jegyzetekben előforduló alakok nem felelnek meg ezeknek az újabban fölmele- gitett szabályoknak, mert a kéziratokban is eltérő-

sek vannak e tekintetben s kitűnő bibliakiadásokban a szövegünkben levő alakokat találjuk, de nagyon csudáljuk, hogy a »Magyar Zsidó Szemle« theologus szerkesztője, dr. Blau Lajos, a ki kétségkívül ügyel- reá, hogy tanítványai a chatef patach-ról való ismereteik rovására vallástudományi tanulmányokba el ne mélyedjenek, a korrektura alkalmával a kritikus cikkírónak a masszoretikus szabályokban való e járatlanságát észre nem vette. A cikkíró hibának tekinti, hogy הֵלֵל-t הֵלֵל-ből származtatom, pedig hát Gesenius szótárának újabb kiadásai nem is vesznek föl más gyököt ezen alak magyarázatára. — A cikk- író azt állítja, hogy fogalmaim a הֵלֵל és הֵלֵל igékről igen zavarosak. Ez a járatlanságnak naivitása, a melynek nincs sejtelve róla, hogy az הֵלֵל igék a grammatikának egy vitás kérdése, — a legtöbb gram- matikus szerint הֵלֵל igék nem is léteznek, s hogy az הֵלֵל igék némely alakjait éppen úgy lehet az הֵלֵל, mint הֵלֵל igékből származottaknak tekinteni. Persze a M. Zs. Sz. nyelvészeti ismeretei szerint, a grammatikai kérdésekben »mathematika bizonyossággal« lehet dönteni.

A M. Zs. Sz. előtt rejtélyes a »hé paragogiemu« elnevezés. Megmaradtam a grammatika e régibb ter- minusa mellett, a melyet a Magyar Zsidó Szemle nem ismer, mert oktatási céljainknak az e név alatt való egyszerűbb csoportosítása egyes nyelvi jelenségeknek sokkal inkább felel meg, mint a cohortativusnak s más jelenségeknek külön magyarázata, a melyekre tankönyvemben tér nincsen.

A M. Zs. Sz. szememre veti, hogy עֵבֶר-ot irtam. pedig öt helyen (63. l. 8 és 12. v. 141. l. 10, v. 15. l. 13, v.) láthatta volna a helyes alakot. Nagy dia- dallal beszél az עֵבֶר sajtóhibáról, pedig a 29. l. 9. v.-ből, a hol עֵבֶר áll, megtudhatta volna, hogy igaz- ságtalanságot cselekszik.

A כִּסֵּי הָאֵת sajtóhibát a M. Zs. Sz. körül leb- zselő apró grammatikusok több, sz. st. const. szere- tik tekinteni, pedig ha valamivel többet aduának a tizparancsolatra, nem hallgatták volna el, hogy ugyan- ott a két szó úgy van fordítva: »a pusztulás trónusa a gonoszság uralma.«

A hol a M. Zs. Sz. cikkírója a piél part. מ- jé- ben a névelő után dageset talált, ugyanott (25. l. 3. v 10. v.) találhatott volna szabályszerű alakokat.

Ezek után, azt hisszük, tisztában lesz mindenki a M. Zs. Sz. kitöréseinek természetével. A cikkíró nem riad vissza valótlanúságtól, de szomorkodni tud a fölött, hogy a שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ néhány helyen hibásan van nyomtatva. Nem fog birni jelentőséggel ennek a »tudományos» lapnak az ítélete sem, melyet tan- könyvem fölött hozott, mert sajtóhibák maradtak ugyan a könyvben, de ezek egyrészt helybeli héber nyomdai viszonyaink között elkerülhetetlenek

voltak, másrészt pedig a tankönyv használhatóságát alig csorbitják.

De erről fölösleges is beszélni, hiszen a M. Zs Sz. legelső sorban nem is könyvem használhatóságáról akart elvető ítéletet mondani, hanem a személyemet akarta diszkreditálni azon nemes elv szerint: »Calumniare audacter, semper aliquid haeret.« Ez a morált prédikáló cikkíró, hogy az összes sajtóhibákért tudományomat teszi felelőssé. Hát csak folytassák az urak nemes foglalkozásukat, a közönség tudni fogja, mit tartson törekvéseik felől.

Nem bocsátkozhatunk most V. ur egyéb ellenvetéseinek taglalásába, csak arra akarunk megfellelni, hogy miért közöltük ezikkeinket e lapok hasábjain. Az eddigiekből kitűnik, hogy a M. Zs. Sz. éppen elég jó arra, hogy azok, a kik a szerkesztőség kegyével nem dicsekedhetnek. »a sajtó utján lebunkóztassanak«, — már t. i. ez az ő törekvésük — s hogy így azok, a kik irodalmunk, vagy tanügyünk terén munkálkodnak, terrorizáltassanak. Ezt a terrorisztikus törekvést szolgálják dr. Vajda ur cikkei, a melyek a pesti zsidó hitközség tanterve ellen irányulnak, ezt szolgálja a Magyar Zsidó Szemle pülpulja. E támadások azt mutatják, hogy a ki vallásoktatásunk javításán fáradozik, annak úgy kell dolgoznia, mint őseinknek, a kik, a midőn a szent város falait építették, majd építéssel, majd a szamaritanusok és pogányok ellen való védekezéssel kellett foglalkozniok. A M. Zs. Sz. eddig csak a tagadás szellemének szerepét játszotta, ami pedig igen könnyű dolog, ezikkei az objektivitás leple alatt személyes tendenciáknak akarnak eleget tenni.

Ilyen körülmények magyarázzák meg, hogy e lapok nemesak összehasonlíthatatlanul nagyobb befolyással vannak felekezeti életünkre, hanem áldásosabbal is.

Nem érhet engem a következetlenség vádja azért, hogy ezikkemet az »Egyenlőség« hasábjain közöltem, a melynek t. szerkesztősége lapjában, mint a zsidó közvélemény organumában minden nézetet szóhoz enged jutni, mert nem akartam ezikkemet a M. Zs. Sz. ollójának kiszolgáltatni.

Valóban komikus benyomást tesz reánk V. ur védekezése azon megjegyzésünkkel szemben, hogy a theologiai és paedagogiai kérdésekben, a melyekhez hozzászólt volt, laikus. Tudományos alapon álló definícióm után, a melyet a »művelt zsidó köztudatról« adtam, azt mondja e kifejezésről, hogy az jargon, a melyet nem minden hitoktató köteles érteni. Mi azt hisszük, hogy minden tudománynak, tehát a vallásfilozófiának is megvan a maga terminológiája, ha úgy tetszik jargonja. Tehát a vallásfilozófia jargonja ismeretlen volt az abonyi rabbi úr előtt. Ha azzal vigasztalja magát, hogy a rabbiszeminárium tudós tanárát az orthodoxok »ám háárecz«-nek nyilvánított-

ták, úgy ez vigasztalásnak elég jó lehet, de a tényálláson nem változtat.

V. ur úgy viselkedik, mintha benne az egész rabbinusi kar méltóságát támadtam volna meg. Valóban megható szerénység. Ki kell jelentenem, hogy nincs szükség arra, hogy dr. Vajda ur velem szemben, aki magam is a rabbinusi karhoz tartozom, ennek méltóságát védelmébe vegye. Nem én alacsonyítom le a rabbinusi kar méltóságát, hanem dr. Vajda ur az irodalmi ténykedésével. Ha végre dr. Vajda ur »néhány könyvről szól, a melyeknek forgatására és theologus voltomat alapítom, úgy erre a megjegyzésre sulyt nem fektethetek, mert V. ur munkásságom megítélésére ép oly kevéssé kompetens, mint dr. Munkácsi finn-ugor tanulmányainak méltatására, a kinek egyedüli érdeme dr. Vajda ur szerint, hogy az ugor nyelvekből »kettőt-hármat elsajátított.« A »Magyar Zsidó Szemle« legszűkebbkörű közönségének valóban szerenését kívánhatunk a jó véleményhez, a melyet e »tudományos« folyóirat szerkesztősége közönségének jó ízlése és értelmisége felől táplál, hogy ilyeneket eléje találni megengedhetőnek tart.

Dr. Schreiner Márton.

Magyar-zsidó családok.

II.

J Ó Z S E F.

Elbeszélés.

(6)

Csak gázolt át az utakon.

Nem nézte, hogy merre van a járó. Sárban és pocsolyában, csak előre, üzte-hajtotta heves, izzó felindulása. Előre — — előre.

Hűvös, fagyos szél csapkodott arcába s szeméit elfutotta a könnypatak. Felhuzta gallérját s nyakát vállai közé vonta. Hasztalan. A házagokon átsurrant a szél s teste remegett. A házereszekről le-lehullott egy-egy kövér, vízes hóesepp, az egyik ép az ajakára. Megrázkódott, aligha észrevéve. Gondolatai kirozta. Töredezett mondatokat suttogott maga elé, félve, fázva, remegve, ki-kítört belőle meghalt idealismusa, hatalmas fájdalma, s temette lelke nemességét. Oda van az, oda!

Ugy hitte, hogy most tennie kellene valamit. De mit? Előbb, dühe győzedelmeskedvén, boszúra, véres boszúra gondolt. De a képzelete előtt felcsapodó véres hulla kijózanítá. Megállott s nagyot lélegzett. A nagy-piaczon volt s érezni kezdte a fagyos szél borzongatásait. Visszafelé indult.

Hallgatni fog. Magába fojtja bánatát. Tűr. Nem! Ezerszer nem! Ezt nem lehet eltűnni. Hogyan, egy nő, ki aljasabb Madách Évájánál a forradalmi jelenetben, mire annak a kegyelem? »Tölts velem egy éjszakát, polgár!« szavalt hangosan s a kihalt utca visszhang-